KOHTUJURISTI ETTEPANEK

VERICA TRSTENJAK

esitatud 13. märtsil 2008 [1]

Sisukord

I. Sissejuhatus ..... I - 6140

II. Õiguslik raamistik ..... I - 6141

III. Asjaolud ja menetlus ..... I - 6142

A. Põhikohtuasja asjaolud ..... I - 6142

B. Menetlus Esimese Astme Kohtus ja vaidlustatud kohtuotsus ..... I - 6145

1. Esimene väide ..... I - 6145

2. Teine väide ..... I - 6146

3. Kolmas väide ..... I - 6148

4. Menetlust korraldavad meetmed ja menetlustoimingud ..... I - 6148

C. Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded ..... I - 6149

D. Apellatsioonkaebuse esitaja õigusväited ja poolte argumendid ..... I - 6150

IV. Õiguslik hinnang ..... I - 6154

A. Sissejuhatavad märkused ..... I - 6154

1. Materiaal-õiguslikud kaalutlused ..... I - 6154

2. Protsessiõiguslikud kaalutlused ..... I - 6156

B. Õigusväidete hindamine ..... I - 6157

1 – Algkeel: saksa.

1. Esimene õigusväide: eksportiva ja importiva riigi vaheliste ülesannete jaotuse põhimõtte rikkumine ..... I - 6157

a) Eksportiva ja importiva riigi vaheliste ülesannete jaotus ..... I - 6157

b) Küsimus eksportiva riigi ametiasutuste väära käitumise teistsuguse hindamise kohta ..... I - 6159

2. Teine õigusväide: toimikuga tutvumise õiguse ja muu kaitseõiguse rikkumine ..... I - 6161

3. Kolmas õigusväide: tõendamiskoormise jagamine ..... I - 6166

4. Neljas õigusväide: menetlust korraldavatest menetlustoimingutest loobumine ..... I - 6170

5. Viies õigusväide: Türgi ametiasutuste ja komisjoni väidetavate rikkumistega seotud dokumentide/asjaolude õiguslik kvalifitseerimine ..... I - 6171

a) Türgi ametiasutuste väidetav rikkumine ..... I - 6171

i) Kõnealuse 32 sertifikaadi A.TR.1 võltsinguna käsitlemine ..... I - 6171

ii) Sertifikaat A.TR.1 WVB D 437214 ..... I - 6172

iii) Türgi tolliasutuste rikkumine seoses templiga ..... I - 6172

iv) Türgi ametiasutuste rikkumine seoses ametlike dokumentide registreerimisega ..... I - 6172

v) Türgi ametiasutuste rikkumine ebaõigete sertifikaatide väljastamisele kaasaaitamise kaudu ..... I - 6173

vi) Türgi ametiasutuste rikkumine vastastikuse abi raames ..... I - 6173

vii) Türgi ametiasutuste rikkumine muude asjaolude alusel ning Mersinis toiminud uurimise takistamine ..... I - 6174

b) Komisjoni väidetavad rikkumised ..... I - 6174

i) Rikkumine Türgi suhtes kehtiva sooduskorra kontrollimisel ..... I - 6174

ii) Templijäljendite edastamatajätmisest tulenev rikkumine ..... I - 6175

iii) Importijate õigeaegse hoiatamise kohustuse rikkumine ..... I - 6176

iv) Asjaolude selgitamise ja hindamisega seotud rikkumine Türgis läbiviidud uurimistel ..... I - 6178

c) Vahejäreldus ..... I - 6178

6. Kuues õigusväide: tollikomitee/assotsiatsiooninõukogu kokkukutsumata jätmine komisjoni poolt ..... I - 6178

7. Seitsmes õigusväide: apellatsioonkaebuse esitaja sertifikaadiga A.TR.1. WVB D 437214 seotud õigustatud huvi tunnustamata jätmine ..... I - 6179

8. Kaheksas õigusväide: õigluse ja riski kaalutlemine ..... I - 6181

9. Üheksas õigusväide: ühenduse tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b rikkumine ..... I - 6182

V. Kontrollimise tulemus ..... I - 6184

VI. Kohtukulud ..... I - 6184

VII. Ettepanek ..... I - 6184

I. Sissejuhatus

1. Käesolevas kohtuasjas peab Euroopa Ühenduste Kohus tegema otsuse apellatsioonkaebuse kohta, mille esitas äriühing C.A.S. SpA Esimese Astme Kohtu 6. veebruari 2007. aasta otsuse peale kohtuasjas C.A.S. SpA *vs.* komisjon [2]. Apellatsioonkaebuse esitaja, kes oli esimeses kohtuastmes hageja (edaspidi „apellatsioonkaebuse esitaja"), palub tühistada selle kohtuotsuse, millega Esimese Astme Kohus tunnistas õiguspäraseks komisjoni 18. oktoobri 2002. aasta otsuse (REC 10/01; edaspidi „vaidlustatud otsus") mitte tagasi maksta apellandi taotletud imporditollimakse summas 1 702 340,25 eurot, mis puudutasid 32 impordisertifikaati 48 esitatud impordisertifikaadist, ning jättis seetõttu rahuldamata apellatsioonkaebuse esitaja hagi selle otsuse osaliseks tühistamiseks.

2 – 6. veebruari 2007. aasta otsus kohtuasjas T-23/03 (EKL 2007, lk II-289; edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus").

II. Õiguslik raamistik

Tollimaksu vähendamist käsitlevad ühenduse õigusaktid

2. Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92 (millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik; EÜT L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307; edaspidi „ühenduse tolliseadustik") artikkel 239 sätestab seoses imporditollimaksu vähendamise võimalusega:

„Impordi- või eksporditollimaksu võib […] vähendada […] juhtudel, mille on põhjustanud asjaolud, mille puhul asjaomast isikut ei saa süüdistada pettuses või ilmses hooletuses. Olukorrad, mille puhul seda sätet võib kohaldada, ja kord, mida tuleb järgida, määratakse kooskõlas komiteemenetlusega […]"

3. Komisjoni 2. juuli 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 2454/93 (millega kehtestatakse rakendussätted nõukogu määrusele (EMÜ) nr 2913/92; EÜT L 253, lk 1; ELT eriväljaanne 02/06, lk 3; edaspidi „ühenduse tolliseadustiku rakendusmäärus") artikli 905 lõige 1 sätestab:

„Kui otsuseid tegev tolliasutus, kellele esitatakse [tolli]seadustiku artikli 239 lõike 2 alusel tagasimaksmise või vähendamise taotlus, ei saa artikli 899 alusel otsust teha, kuid taotlusega on kaasas tõendid eriolukorra kohta, mis tuleneb muust kui asjaomase isiku poolsest pettusest või ilmsest hooletusest, peab liikmesriik, kus nimetatud tolliasutus asub, saatma juhtumi komisjonile lahendamiseks artiklites 906–909 sätestatud korra alusel.

[…]"

4. Ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 904 punkt c sätestab:

„Imporditollimakse ei maksta tagasi ega vähendata, kui tagasimaksmise või vähendamise taotlemisel on vastavalt olukorrale ainukeseks põhjenduseks:

[…]

c) vabasse ringlusse deklareeritud kauba suhtes tariifse sooduskohtlemise saamiseks selliste dokumentide esitamine, mis hiljem osutuvad valeks, võltsituks või selle eesmärgi jaoks sobimatuteks, isegi kui sellised dokumendid esitatakse heas usus."

5. Ühenduse tolliseadustiku artikkel 236 sätestab:

„1. Impordi- või eksporditollimaks makstakse tagasi, kui on kindlaks tehtud, et selle summa tasumise ajal ei tulenenud see summa seadusest või selle summa kohta tehti arvestuskanne vastuolus artikli 220 lõikega 2.

Impordi- või eksporditollimaksu vähendatakse, kui on kindlaks tehtud, et selle kohta arvestuskande tegemise ajal ei tulenenud see summa seadusest või selle summa kohta tehti arvestuskanne vastuolus artikli 220 lõikega 2.

Tollimaksu ei maksta tagasi ega vähendata, kui seadusest tulenevast tollimaksu summast erineva summa tasumise või sellest erineva summa kohta arvestuskande tegemise tingis asjaomase isiku tahtlik tegevus.

[…]”

6. Ühenduse tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkt b sätestab, et tollivõlast tuleneva maksusumma kohta ei tehta järelarvestuskannet, kui tasumisele kuuluva tollimaksu summa kohta ei ole tehtud arvestuskannet tolli vea tõttu, mida ei oleks olnud võimalik avastada tasumise eest vastutaval isikul, kes toimis heauskselt ja järgis kõiki kehtivaid sätteid tollideklaratsiooni kohta.

III. Asjaolud ja menetlus

A. *Põhikohtuasja asjaolud*

7. Apellatsioonkaebuse esitaja on Itaalia õiguse alusel asutatud äriühing, mis kuulub 95,1% ulatuses äriühingule Steinhauser GmbH (edaspidi „Steinhauser”), mille asukoht on Ravensburgis (Saksamaa). Apellatsioonkaebuse esitaja põhitegevusala on imporditud puuviljamahla kontsentraadi töötlemine ja äriühing tegeleb samal ajal ka oma toodete importimisega Itaaliasse. Ärisuhteid välisriikide tarnijatega haldab peamiselt äriühing Steinhauser.

8. Vastavalt Esimese Astme Kohtu tuvastatud asjaoludele importis apellatsioonkaebuse esitaja ajavahemikul 5. aprillist 1995 kuni 20. novembrini 1997 ning andis ühenduses vabasse ringlusse õunamahla ja pirnimahla kontsentraati, mis deklareeriti Türgi pärit-

olu ja sealt toodud kaubana. Seda liiki kauba import ühendusse toimus sertifikaatide A.TR.1 alusel, nii et neile toodetele kohaldati assotsiatsioonilepingu lisaprotokollis ettenähtud imporditollimaksuvabastust.

9. Ravenna (Itaalia) tolliteenistus kontrollis tollivormistusjärgselt dokumente seoses sertifikaadi A.TR.1 D 141591 autentsusega, mille apellatsioonkaebuse esitaja esitas ühe ajavahemikul 5. aprillist 1995 kuni 20. novembrini 1997 tehtud imporditoimingu käigus. Vastavalt otsuse nr 1/95 artiklile 29 esitati Türgi ametiasutustele taotlus kontrollida selle sertifikaadi autentsust.

10. Türgi ametiasutused teatasid 15. mai 1998. aasta kirjas Ravenna tolliteenistusele, et kontrolli tulemusel ilmnes, et sertifikaat ei ole autentne, kuna selle väljaandjaks ei ole Türgi ametiasutused. Lisaks andsid Türgi ametiasutused teada, et kavas on läbi viia ka teisi kontrolle.

11. Selle tõttu sooritasid Itaalia ametiasutused apellandi poolt eri imporditoimingute käigus esitatud 103 sertifikaadi A.TR.1 järelkontrolli.

12. Türgi Vabariigi alaline esindus Euroopa Liidu juures (edaspidi „Türgi alaline esindus") teatas 10. juuli 1998. aasta kirjas komisjonile, selle kirja lisas loetletud sertifikaadid A.TR.1, mis apellatsioonkaebuse esitaja oli esitanud seoses Türgi äriühingu Akman ekspordiga Itaaliasse, on valed (*false*). Komisjon edastas selle kirja Itaalia tollile 20. juuli 1998 aasta kirjaga.

13. Komisjoni pettuste ennetamise koordinatsiooniüksus (UCLAF, OLAF-i eelkäija) viis 12.–15. oktoobril 1998 ja 30. novembril–2. detsembril 1998 Türgis läbi uurimise.

14. Türgi alaline esindus teatas 8. märtsi 1999. aasta kirjaga Ravenna tolliteenistusele, et apellatsioonkaebuse esitaja esitatud 32 sertifikaati A.TR.1 (edaspidi „vaidlusalused sertifikaadid”), sh 18 sertifikaati, mis olid loetletud 10. juuli 1998. aasta kirja lisas, ei ole Türgi ametiasutuste poolt koostatud ega kinnitatud.

15. Itaalia toll leidis enda, komisjoni, UCLAF-i ja Türgi ametiasutuste vahel asetleidnud kirjavahetuse alusel, et 48 sertifikaati A.TR.1, sh vaidlusalused sertifikaadid ekspordi kohta Itaaliasse, mille apellatsioonkaebuse esitaja teostas Türgi äriühingu Akman kaudu, on kas valed või nõuetele mittevastavad. Käesoleval juhul peetakse võltsituks 32 vaidlusalust sertifikaati (mis vastavad tollimaksudele kogusummas 3 296 190 371 Itaalia liiri, s.o 1 702 340,25 eurot), kuna neid ei ole väljastanud ega kinnitanud Türgi tolliasutused. Seevastu 16 ülejäänud sertifikaati (mis vastavad tollimaksudele kogusummas 1 904 763 758 Itaalia liiri, s.o 983 728,38 eurot) on kehtetud, kuna vaatamata sellele, et nende väljastajaks on Türgi toll, ei olnud kaubad Türgi päritolu. Kuna kõik 48 sertifikaati on tunnistatud kas võltsituks või kehtetuks, ei saa neis märgitud kaupadele kohaldada Türgi põllumajandustoodete impordil ettenähtud sooduskohtlemist. Seetõttu nõudis Itaalia toll, et apellatsioonkaebuse esitaja maksaks tasumisele kuuluva tollimaksu kogusummas 5 200 954 129 Itaalia liiri, s.o 2 686 068,63 eurot.

16. Ravenna tolliteenistusele 28. märtsil 2000 saadetud kirjas esitas apellatsioonkaebuse esitaja ühenduse tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b ning artiklite 236 ja 239 alusel taotluse jätta nõutavate imporditollimaksude kohta järelarvestuskanne tegemata ja need tagasi maksta. Oma taotluses tugines apellatsioonkaebuse esitaja oma heausksusele, pädevate asutuste vigadele, mida ei olnud võimalik avastada, ja nendele ametiasutustele omistatud rikkumistele.

17. Itaalia Vabariik palus 30. novembri 2001. aasta kirjaga teha komisjonil otsus, kas on põhjendatud jätta apellatsioonkaebuse esitajalt ühenduse tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b alusel nõutavate imporditollimaksude kohta järelarvestuskanne tegemata või maksta need imporditollimaksud ühenduse tolliseadustiku artikli 239 alusel tagasi.

18. Komisjon palus Itaalia ametiasutustelt täiendavat teavet 3. juuni 2002. aasta kirjaga, millele need asutused vastasid 7. juuni 2002. aasta kirjaga.

19. Komisjon teatas 25. juuli 2002. aasta kirjaga apellatsioonkaebuse esitajale, et ei kavatse tema taotlust rahuldada. Enne lõpliku otsuse tegemist palus komisjon apellatsioonkaebuse esitajal siiski esitada oma võimalikud märkused ja vaadata toimik läbi, et tutvuda mittekonfidentsiaalsete dokumen-

tidega. Apellatsioonkaebuse esitaja esindajad tutvusid 6. augustil 2002 komisjoni ruumides haldustoimikuga. Lisaks kirjutasid nad alla avaldusele, millega kinnitasid, et neile anti juurdepääs selle avalduse lisas loetletud dokumentidele.

20. Apellatsioonkaebuse esitaja esitas komisjonile oma märkused 15. augusti 2002. aasta kirjaga. Kirjas jäi ta eelkõige oma seisukoha juurde, et tolliasutused on aktiivse tegutsemisega teinud vigu, mida tal ei ole olnud võimalik avastada ja mida ta samastab rikkumistega, mis võivad kaasa tuua eriolukorra ühenduse tolliseadustiku artikli 239 tähenduses.

21. Komisjon võttis 18. oktoobril 2002 vastu vaidlustatud otsuse, mis tehti apellatsioonkaebuse esitajale teatavaks 21. novembril 2002. Esiteks leidis komisjon, et arvestuskande tegemine taotluse esemeks olevate imporditollimaksude kohta on põhjendatud. Teiseks leidis komisjon seejärel, et on põhjendatud maksta tagasi imporditollimaksud seoses taotluse osaga, mis puudutas 16 kehtetut sertifikaati, kuna komisjoni arvates oli apellatsioonkaebuse esitaja puhul nende sertifikaatidega seoses tegemist eriolukorraga ühenduse tolliseadustiku artikli 239 tähenduses. Kolmandaks leidis komisjon aga 32 vaidlusaluse sertifikaadi osas, et apellatsioonkaebuse esitaja väljatoodud asjaoludel ei saa tekkida eriolukorda ühenduse tolliseadustiku artikli 239 tähenduses. Seega otsustas komisjon vaidlustatud otsuse artiklis 2, et nende sertifikaatidega seotud imporditollimaksude tagasimaksmine summas 1 702 340,25 eurot ei ole põhjendatud.

B. *Menetlus Esimese Astme Kohtus ja vaidlustatud kohtuotsus*

22. 29. jaanuaril 2003 kohtukantseleisse saabunud hagiavaldusega esitas apellatsioonkaebuse esitaja komisjoni vastu hagi ja palus tühistada vaidlustatud otsuse artikkel 2. Ta esitab oma nõuete alusena kolm väidet, millest esimene tuleneb kaitseõiguse rikkumisest, teine ühenduse tolliseadustiku artikli 239 rikkumisest ja kolmas ühenduse tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b rikkumisest.

23. Komisjon palus jätta hagi rahuldamata ja mõista kohtukulud välja apellatsioonkaebuse esitajalt.

24. Esimese Astme Kohus jättis hagi täies ulatuses rahuldamata.

1. Esimene väide

25. Esimeses väites kinnitas apellatsioonkaebuse esitaja, et haldusmenetluse käigus rikuti tema kaitseõigust sellega, et kuigi tal oli juurdepääs toimikule, mis sisaldas dokumente, mille alusel komisjon tegi oma vaidlustatud otsuse, ei olnud tal siiski juurdepääsu

dokumentidele, millel oli otsustav tähtsus komisjoni poolt olukorrale antud tervikliku hinnangu seisukohalt.

26. Seda väidet tagasi lükates on Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 88 sedastanud, et selles valdkonnas nõuab kaitseõiguse tagamise põhimõte üksnes seda, et huvitatud isikul oleks võimalus tõhusalt esitada oma seisukoht asjaolude, sh dokumentide kohta, mille alusel komisjon on oma otsuse teinud, ning seega ei tulene sellest põhimõttest nõue, et komisjon peab juhul, kui talle on esitatud tollimaksu vähendamise taotlus, võimaldama omal algatusel juurdepääsu kõigile dokumentidele, mis võivad olla käsitletava asjaga seotud.

27. Esimese Astme Kohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 92 otsustanud, et asjaolu, et dokumente, millega apellatsioonkaebuse esitaja ei saanud haldusmenetluse raames tutvuda, ei ole vaidlustatud otsuses sõnaselgelt mainitud, ei välista, et mõni neist dokumentidest võis olla vaidlustatud otsuse aluseks. Samas ei saa nõustuda, et see järeldus kehtib kogu mahuka kirjavahetuse kohta, millele apellatsioonkaebuse esitaja viitab, kuna vähemalt mõned neist dokumentidest puudutavad üksnes kohtuasja tausta. Seoses selliste kohtuasja „taustaga seotud" dokumentidega on Esimese Astme Kohus selgitanud, et kui jäetakse edastamata dokumendid, mis ei olnud vaidlustatud otsuse aluseks, ei oma selline edastamata jätmine tähtsust, kuna need dokumendid ei saanud mingil juhul mõjutada vaidlustatud otsust. Kuna esimene väide puudutas selliste dokumentide edastamata jätmist, lükkas Esimese Astme Kohus selle väite tagasi kui ainetu.

28. Seoses vaidlustatud otsuse põhjendamiseks komisjoni poolt kasutatud dokumentidega on Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 98–100 tuvastanud, et apellatsioonkaebuse esitaja on komisjoni ruumides toimikuga tutvunud ning kirjutanud alla kirjalikule avaldusele, milles kinnitas otsesõnu, et tal oli võimalik tutvuda kõigi vaidlusaluse asjaga otsest või kaudset seost omavate dokumentidega. Pealegi lisati sellele avaldusele loetelu kõigist dokumentidest, millele apellatsioonkaebuse esitaja esindajal oli juurdepääs. Selle loetelu alusel tuvastas Esimese Astme Kohus, et apellatsioonkaebuse esitajal oli tegelikult juurdepääs erinevatele dokumentidele, millega ta oma väite kohaselt tutvuda ei saanud.

29. Mis puudutab komisjoni ja UCLAF-i kirjavahetust Türgi ametiasutustega ja liikmesriikide tolliasutustega, siis ei anna Esimese Astme Kohtu otsuse kohaselt miski alust arvata, et komisjon tegi vaidlustatud otsuse muude kui nende dokumentide alusel, millele hagejal oli juurdepääs 6. augustil 2002 toimikuga tutvudes.

2. Teine väide

30. Teine väide, mis tugines ühenduse tolliseadustiku artikli 239 rikkumisele ning mille Esimese Astme Kohus samuti tagasi lükkas, koosneb neljast osast. Väite esimene osa puudutab liikumissertifikaadile A.TR.1 D 437214 antud vale hinnangut. Väite teise ja kolmanda

osaga heidetakse Türgi ametiasutustele ja komisjonile ette tõsiseid rikkumisi eriolukorra tuvastamisel ühenduse tolliseadustiku artikli 239 mõttes. Väite neljas osa käsitleb apellatsioonkaebuse esitaja ilmse hooletuse puudumist ja äririskide hindamist.

31. Seoses teise väite esimese osaga meenutas Esimese Astme Kohus kõigepealt, et kaupade päritolu kindlaksmääramine põhineb eksportiva ja importiva riigi ametiasutuste pädevuse jaotusel, mille kohaselt eksportiva riigi ametiasutused määratlevad päritolu, ning uuris seejärel komisjoni ning Itaalia ja Türgi ametiasutuste kirjavahetust. Selle osas tuvastas Esimese Astme Kohus oma otsuse punktis 122, et komisjon on vaidlustatud otsuse võltsitud sertifikaate puudutava osa puhul tuginenud peamiselt Türgi ametiasutuste poolt 8. märtsil 1999 Ravenna tolliteenistusele saadetud kirjale. Siiski on Esimese Astme Kohus pärast selle kirja sisu võrdlemist Türgi ametiasutuste järgnevate teadetega tuvastanud, et sertifikaadi D 437214 määratlus ei ole päris täpne ning et komisjon ei saanud enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist teha õiguspäraselt otsust, et sertifikaat D 437214 on võltsitud (kohtuotsuse punktid 124 ja 128). Võttes arvesse 22. augustil 2003 – st pärast vaidlustatud otsuse vastuvõtmist – saadetud kirja, milles Türgi ametiasutused kinnitasid oma 8. märtsi 1999. aasta kirjas tehtud järeldusi, leidis kohus, et sellest ei piisa siiski vaidlustatud otsuse tühistamiseks, sest apellatsioonkaebuse esitajal puudub igasugune põhjendatud huvi otsuse tühistamiseks vorminõuete rikkumise tõttu juhul, kui otsuse tühistamine võib kaasa tuua uue, tühistatud otsusega sisult identse otsuse tegemise (kohtuotsuse punkt 133).

32. Seejärel uuris Esimese Astme Kohus teise väite teist osa, mis puudutab Türgi ametiasutuste kohustuste rikkumiste kohta esitatud erinevaid väiteid, mis põhinevad peamiselt seisukohal, et vaidlusalused sertifikaadid olid tegelikult väljastatud ja allkirjastatud nimetatud ametiasutuste poolt.

33. Sellega seoses on Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 150–152 kõigepealt selgitanud, et esiteks kuulub selle tuvastamine, kas Türgi ametiasutuste väljastatud dokumentide näol on tegemist originaaldokumentide või võltsitud dokumentidega, nende asutuste ainupädevusse ning et teiseks on need asutused jõudnud järeldusele, et vaidlustatud sertifikaadid on võltsitud. Seejärel lükkas ta tagasi apellatsioonkaebuse esitaja väite, et vaidlusalustel sertifikaatidel olevad templijäljendid ja allkirjad tõendavad, et need sertifikaadid on tõenäoliselt väljastatud Türgi ametiasutuste poolt, kes on nende autentsust tõestanud. Lisaks ei näe assotsiatsioonileping ega ka selle rakendussätted otseselt ette Türgi ametiasutuste poolt väljastatavate sertifikaatide registrite pidamist (kohtuotsuse punkt 161). Järgnevalt selgitas Esimese Astme Kohus, et üksnes see, et esitatakse dokumente, mis osutuvad valedeks, ei võimalda järeldada, et eksportijate ja dokumendid väljastanud ametiasutuste vahel oli mis tahes salakokkulepe (kohtuotsuse punktid 167 ja 168). Lõpetu-

seks otsustas Esimese Astme Kohus, et Türgi ametiasutused ei ole rikkunud vastastikuse abi osutamise kohustust ning et apellatsioonkaebuse esitaja väidete kinnituseks ei ole esitatud ühtegi veenvat tõendit (kohtuotsuse punktid 216–218).

34. Seejärel hindas Esimese Astme Kohus teise väite kolmandat osa, mis käsitleb rida väidetavaid Euroopa Komisjoni rikkumisi.

3. Kolmas väide

35. Selles suhtes meenutas Esimese Astme Kohus kõigepealt UCLAF-i poolt Türgis läbiviidud uurimist ning leidis, et ei ole tõendatud, et komisjon on Türgi Vabariigiga kokkulepitud halduskoostöö käigus kohanud selliseid raskusi, mille tõttu oleks olnud põhjendatud pöördumine assotsiatsioonikomitee või tolliliidu ühiskomitee poole (kohtuotsuse punktid 238–240). Järgmiseks asus Esimese Astme Kohus seisukohale, et assotsiatsioonileping, assotsiatsioonikomitee otsused ega kohaldatav ühenduse õigusnorm ei näinud ette templite ja allkirjade näidiste esitamise kohustust lepingupoolte vahel (kohtuotsuse punktid 249–257), kohustust teavitada importijaid, et nende poolt sooduskorra raames tehtud tollitoimingute nõuetekohasuse osas on kahtlusi (kohtuotsuse punkt 270) või teatud uurimismeetodite kasutamist UCLAF-i poolt (kohtuotsuse punkt 284).

36. Teise väite neljanda osa, mis puudutab apellatsioonkaebuse esitaja ilmse hooletuse puudumist, lükkas Esimese Astme Kohus tagasi kui ainetu pärast seda, kui oli tuvastanud, et komisjon ei ole vaidlustatud otsuse võltsitud sertifikaate käsitlevas osas avaldanud arvamust apellatsioonkaebuse esitaja hoolsuse või hooletuse kohta (kohtuotsuse punktid 295 ja 296).

37. Seejärel lükkas Esimese Astme Kohus tagasi kolmanda väite, mis käsitles ühenduse tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b rikkumist, kuna apellatsioonkaebuse esitaja ei suutnud tõendada, et pädevate asutuste endi tegevus oleks aidanud kaasa valedeks osutunud sertifikaatide koostamisele või aktsepteerimisele (kohtuotsuse punktid 303–307).

4. Menetlust korraldavad meetmed ja menetlustoimingud

38. Lõpetuseks lükkas Esimese Astme Kohus pakutavad tõendid ja apellatsioonkaebuse esitaja taotletud menetlust korraldavad meetmed tagasi kui alusetud või kohtuvaidluse lahendamise seisukohalt asjakohatud ja mittevajalikud (kohtuotsuse punktid 314–333).

C. *Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded*

39. Apellatsioonkaebuse esitaja esitas käesoleva apellatsioonkaebuse 13. aprilli 2007. aasta kirjaga, mis registreeriti Euroopa Kohtu kantseleis 16. aprillil 2007.

40. Apellatsioonkaebuse esitaja palub:

– tühistada Esimese Astme Kohtu 6. veebruari 2007. aasta otsus kohtuasjas T-23/03;

– rahuldada esimeses kohtuastmes esitatud nõuded; teise võimalusena saata kohtuasi sisuliseks otsustamiseks tagasi Esimese Astme Kohtusse;

– rahuldada apellatsioonkaebuse esitaja taotlused menetlust korraldavate meetmete võtmiseks, mis ta esitas 28. jaanuari 2003. aasta, 4. augusti 2003. aasta ning 11. augusti 2003. aasta kirjades;

– mõista kohtukulud välja esimese astme kohtumenetluse kostjalt.

41. Komisjon esitas 22. juuni 2007. aasta kirjaga, mis registreeriti Euroopa Kohtu kantseleis 25. juunil 2007, apellatsioonkaebusele vastuse, milles ta palub:

– jätta apellatsioonkaebus täielikult rahuldamata;

– rahuldada komisjoni poolt esimeses kohtuastmes esitatud nõuded täielikult ja

– mõista kohtukulud, sealhulgas esimese astme kohtukulud välja apellatsioonkaebuse esitajalt.

42. Euroopa Kohtu president tuvastas oma 30. juuni 2007. aasta otsusega, et repliigi esitamine ei ole vajalik.

43. Pärast kirjalikku menetlust leidis 10. jaanuaril 2008 aset suuline menetlus, mille käigus kuulati ära poolte suulised selgitused.

D. *Apellatsioonkaebuse esitaja õigusväited ja poolte argumendid*

44. Kõigepealt viitab komisjon asjaolule, et apellatsioonkaebus tugineb valele eeldusele, et vaidlusalused sertifikaadid ei ole võltsitud. Esimese Astme Kohus tuvastas vaidlustatud otsuses, et vaidlusalused 32 sertifikaati A.TR.1 olid võltsitud ja et neid ei olnud väljastanud Türgi tolliasutused. Apellatsioonkaebus viib Esimese Astme Kohtu tuvastatud asjaolu vaidlustamiseni ning on seetõttu vastuvõetamatu. Lisaks sellele esitab komisjon apellatsioonkaebuse esitaja teatavate õigusväidete suhtes erinevaid vastuväiteid.

45. Apellatsioonkaebuse esitaja esitab üheksa õigusväidet.

46. Esimeses õigusväites on *apellatsioonkaebuse esitaja* seisukohal, et Esimese Astme Kohus on rikkunud õigusnormi, eeldades kaupade liikumissertifikaadi A.TR.1 ehtsuse või õigsuse kontrollimisel Türgi ametiasutuste ainupädevust. Selles suhtes rõhutab apellatsioonkaebuse esitaja, et juhul kui eksisteerivad piisavad objektiivsed alused kolmanda riigi pädevate tolliasutuste osalemise kohta kõnealustes pettustes või on isegi konkreetne kahtlus sellise käitumise osas, lõpeb selle ametiasutuse ainupädevus.

47. Arvestades seda, et Esimese Astme Kohus jõudis järeldusele, et Türgi ametiasutuste osavõtt vaidlusaluste sertifikaatide võltsimisest ei ole tõendatud, ei ole *komisjoni* arvates mingit põhjust kahelda Türgi ja ühenduse tolliasutuste ülesannete jaotuses.

48. Teise õigusväitega väidab *apellatsioonkaebuse esitaja*, et Esimese Astme Kohus on ekslikult eeldanud, et toimikuga tutvumise õigus on seotud ainult dokumentidega, mis olid komisjoni vaidlustatud otsuse aluseks. Ka konfidentsiaalsed dokumendid kuuluvad toimikuga tutvumise õiguse eseme hulka. Komisjon peaks konfidentsiaalsete dokumentide olemasolu vähemalt ära märkima ning lisama nende mittekonfidentsiaalse kokkuvõtte.

49. *Komisjon* väidab vastu, et apellatsioonkaebuse esitaja väitele ei leidu ühenduse õiguses mingit alust.

50. Kolmanda õigusväitega heidab *apellatsioonkaebuse esitaja* Esimese Astme Kohtule ette, et viimane pani talle täieliku tõendamiskoormise nende asjaolude osas, mis iseloomustavad „eriolukorda" ühenduse tolliseadustiku artikli 239 ja ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 905 tähenduses, kuigi tegemist oli kolmandates riikides (käesolevas asjas Türgis) asetleidnud või komisjoni tegevus- või mõjualas olevate asjaoludega. Selline tõendamiskoormise jagamine nõuab hagejalt võimatut ja

ebamõistlikku. Oma tõendamiskohustuse on apellatsioonkaebuse esitaja täitnud objektiivsete aluste esitamisega, mis põhjendasid tõsiseid kahtlusi ning teatud tõenäosust seoses kõnealuste pettustega.

51. *Komisjoni* arvates ei ole tegemist tõendamiskoormise küsimusega. Pigem tõusetub tõendamiskoormise jagamise küsimus alles siis, kui on tõendatud vähemalt asjaolusid käsitleva vaidlustatud väite lähtepunkt. Tõendamiskoormise ümberpööramine viiks seevastu tagajärjeni, et nii liikmesriikide kui ka kolmandate riikide tolliasutused seataks *a priori* üldise kahtluse alla ning nende õlule pandaks – sageli võimatu – vastutõendite esitamise kohustus. Lisaks kinnitab komisjon, et tegemist on üksnes apellatsioonkaebuse esitaja oletustega, mitte objektiivsete alustega.

52. Neljandas õigusväites on *apellatsioonkaebuse esitaja* seisukohal, et tema pakutud tõendite tagasilükkamise ja menetlustoimingute tegemise taotluse rahuldamatajätmisega rikkus Esimese Astme Kohus kodukorra artikli 68 lõiget 1. Seda kinnitab veelgi enam asjaolu, et Esimese Astme Kohus seadis apellatsioonkaebuse esitajale tõendamiskoormise osas kõrged nõuded. Peale selle on Esimese Astme Kohus ekslikult järeldanud – arvestades seda, et apellatsioonkaebuse esitaja taotlus oli seotud esiteks toimiku kõikide dokumentidega ja teiseks ainult näitlikult teatud dokumentidega nagu OLAF-i 9. detsembri 1998. aasta aruanne –, et apellatsioonkaebuse esitaja taotlus haldustoimikus asuvate dokumentide esitamiseks on ainetu (kohtuotsuse punkt 313).

53. *Komisjon* selgitab, et Esimese Astme Kohus on apellatsioonkaebuse esitaja pakutud tõendid õigesti tagasi lükanud kui otstarbetud ja tähtsusetud, kuna toimikus olid juba asjakohased ja kindlad tõendid.

54. Viies õigusväide puudutab vigu, mis Esimese Astme Kohus väidetavalt tegi Türgi ametiasutuste ja komisjoni rikkumistega seotud dokumentide/asjaolude õiguslikul kvalifitseerimisel.

55. Seoses Türgi ametiasutuste väidetavate rikkumistega on *apellatsioonkaebuse esitaja* esiteks seisukohal, et Esimese Astme Kohus on vaidlusaluseid sertifikaate õiguslikult valesti tõlgendanud ja kvalifitseerinud. Teiseks kritiseerib ta Esimese Astme Kohtu tõlgendust sertifikaadi A.TR.1 D 437214 võltsimise kohta. Kolmandaks ei nähtu valeks loetud sertifikaatide ja võltsituks peetavate sertifikaatide templijäljendite võrdlemisel mingit erinevust, mis näitab, et vaidlusalused sertifikaadid on ebaõigesti võltsituks tunnistatud. Neljandaks on apellatsioonkaebuse esitaja seisukohal, et Esimese Astme Kohus on rikkunud õigusnormi, jättes tunnustamata, et Türgil oli otsuste nr 1/95 ja nr 1/96 erinevate sätete alusel õiguslik kohustus registreerida väljaantud sertifikaate. Lisaks kritiseerib apellatsioonkaebuse esitaja Esimese Astme Kohtu hinnangut, et võltsija huvi oli kasutada iga võltsitud sertifikaadi puhul seaduslikule sertifikaadile vastavat registreerimisnumbrit. Seejuures tugineb ta

eeldusele, et samade registreerimisnumbrite alusel toimuv topeltimport äärataks kohe tähelepanu, seda enam, et impordisadamaks oli Ravenna ning topelt registreerimisnumbrit ei tuvastatud mitte ühelgi korral. Viiendaks väidab apellatsioonkaebuse esitaja, et Türgi ametiasutused aitasid vaidlusaluste sertifikaatide väljastamisele kaasa, sest esitatud sertifikaati ja kaupa kontrollides oleksid nad saanud impordiks valmisseadmise ajal takistada võltsitud sertifikaatide kasutamist. Kuuendaks kritiseerib apellatsioonkaebuse esitaja Esimese Astme Kohtu õiguslikku hinnangut seoses Türgi ametiasutuste väidetava rikkumisega vastastikuse abi raames, eriti aga järeldust, et need ametiasutused ei esitanud vastukäivaid andmeid. Lõpetuseks toob ta välja erinevad asjaolud, mis tõendavad tema arvates Türgi ametiasutuste kaasaabi vaidlusaluste sertifikaatide väljastamisel.

56. *Komisjon* on kõigepealt seisukohal, et apellatsioonkaebuse esitaja hindab valesti viienda õigusväitega seotud Esimese Astme Kohtu järelduste olemust. Need ei puuduta õiguslikke küsimusi, vaid käsitlevad asjaoludele antud hinnanguid, mis ei saa olla apellatsioonimenetluse ese. Peale selle on apellatsioonkaebuse esitaja lubamatult esitanud viienda õigusväite raames uuesti oma esimeses kohtuastmes toodud argumendi. Ta ei suuda näidata, mil viisil on Esimese Astme Kohus rikkunud selles osas õigusnormi. Tema väited on sisutud ning tõendusväärtuseta. Registrite pidamist ei näe ette assotsiatsioonileping ega ka teised käesolevas asjas rakendatavad sätted.

57. Seoses komisjoni väidetavate rikkumistega on *apellatsioonkaebuse esitaja* seisukohal, et eksisteerivad piisavad objektiivsed alused tõendamaks Türgi ametiasutuste süstemaatilisi ja teadlikke rikkumisi, mis oleksid pidanud õigustama sooduskorra tugevdatud kontrolli komisjoni poolt. Tuginedes ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artiklile 93 ja otsuse nr 1/96 artiklile 4, on apellatsioonkaebuse esitaja seisukohal, et Türgi Vabariik ja komisjon olid ka kõnealuse ajavahemiku (1995–1997) jooksul õiguslikult kohustatud jagama pädevatele tolliametnikele Türgi tolliasutuste kasutatavate templite näidiseid või neid välja nõudma. Esimese Astme Kohus on rikkunud õigusnormi ka sellega, et ta ei tuvastanud, et komisjon oli kohustatud hoiatama mahlakontsentraatide importijaid Türgis asetleidvate pettuste eest kaupade liikumissertifikaatide A.TR.1 väljastamisel hiljemalt 1994. aasta lõpul või 1995. aasta algul. Peale selle on UCLAF rikkunud määruse (EÜ) nr 1073/99 artiklitest 1 ja 3 tulenevat nõuetele vastava uurimise kohustust Türgis, kuna ta ei kasutanud teatud uurimismeetodeid.

58. *Komisjoni* arvates piirdub apellatsioonkaebuse esitaja jällegi Esimese Astme Kohtu tuvastatud asjaolude ja neile antud hinnangute kritiseerimisega. Türgi ega ka komisjon olnud käesolevas asjas kohaldatavate õigusnormide alusel kohustatud edastama templite või allkirjade näidiseid. Seoses importijate hoiatamise kohustusega, mis

apellatsioonkaebuse esitaja arvates lasus komisjonil, meenutab komisjon, et käesolevas asjas vaidlusalune import toimus perioodil aprill 1995 – november 1997, samas kui kahtlus Türgi sertifikaatide A.TR.1 ehtsuse ja sisulise õigsuse osas tekkis alles pärast seda, nimelt alates 1998. aastast.

59. Kuuenda õigusväitega väidab *apellatsioonkaebuse esitaja*, et Esimese Astme Kohus ei klassifitseerinud tollikomitee/assotsiatsiooninõukogu kokkukutsumata jätmist komisjoni poolt vääraks toimimisviisiks. Selles osas tugineb ta kohtuotsusele Türgi televiisorid [3].

60. *Komisjon* toob esile, et Türgi ametiasutuste järjekindla ja laitmatu koostöövalmiduse tõttu ei olnud tal põhjust tollikomiteed või assotsiatsiooninõukogu kokku kutsuda.

61. Seitsmenda õigusväitega toob *apellatsioonkaebuse esitaja* välja, et Esimese Astme Kohus ei tunnustanud tema õigustatud huvi vaidlusaluse otsuse tühistamiseks sertifikaati A.TR.1. D437214 puudutavas osas, kuna võttes arvesse ühenduse tolliseadustiku artikli 218 lõikes 3 seatud kolmeaastast tähtaega, ei olnud seoses Esimese Astme Kohtu otsusega sertifikaadi D437214 väidetava võltsimise kohta enam lubatav juba korra vähendatud/tagasimakstud tollimaksu uue teatega sisse nõuda.

62. *Komisjoni* arvates on apellatsioonkaebuse esitaja poolt ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artiklile 905 jj ja ühenduse tolliseadustiku artikli 218 lõikele 3 antud tõlgendus ebaõige, sest vaidlusalune otsus tehti eelnimetatud tähtaegade piires ning kohus ei ole seda ka nimetatud perioodil tühistanud.

63. Kaheksanda õigusväitega heidab *apellatsioonkaebuse esitaja* ette, et – isegi kui oletada, et vaidlusalused sertifikaadid ei ole ehtsad – Esimese Astme Kohus jättis tähelepanuta selle, et seoses Türgi ametiasutuste ja komisjoni raskete rikkumistega oli ettevõtjate ja haldusasutuste suhet arvesse võttes ebaõiglane jätta vaidlusalusest otsusest tulenev kahju apellatsioonkaebuse esitaja kanda.

64. *Komisjon* tuletab meelde, et vaidlustatud otsuses ei võtnud ta apellatsioonkaebuse esitaja hoolsuse või hooletuse osas seisukohta, seega on apellatsioonkaebuse esitaja õiguslik väide selles küsimuses ainetu.

65. Üheksanda õigusväitega heidab *apellatsioonkaebuse esitaja* ette, et Esimese Astme Kohus ei tunnistanud Türgi tolliasutuste aktiivset kaasabi kõnealuse 32 sertifikaadi A.TR.1 väljastamisel ja kasutamisel ühenduse tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b mõttes.

3 – Esimese Astme Kohtu 10. mai 2001. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-186/97, T-187/97, T-190/97–T-192/97, T-210/97, T-211/97, T-216/97–T-218/97, T-279/97, T-280/97, T-293/97 ja T-147/99: Kaufring jt (EKL 2001, lk II-1337).

66. Selles osas selgitab *komisjon*, et võttes arvesse asjaolu, et käesoleval juhul on tegemist võltsitud, mitte Türgi ametiasutuste poolt väljaantud sertifikaatidega, puudub Türgi ametiasutuste viga ühenduse tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b mõttes.

IV. Õiguslik hinnang

A. *Sissejuhatavad märkused*

1. Materiaal-õiguslikud kaalutlused

67. 22. oktoobril 1992 jõustus määrus (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik, mida kohaldatakse artikli 253 alusel alates 1. jaanuarist 1994. Arvukates ühenduse määrustes ja direktiivides sisalduvad tollieeskirjad koondati tolliliidu raames tollikoodeksisse, mis kätkeb endas tolliõigust koos ühenduse ja liikmesriikide tasandil väljaantud rakenduseeskirjadega. Ühenduse tolliseadustiku üldsätted ja menetlusnormid peaksid lähtuvalt siseturu mõttest tagama, et tollitariifidega seotud ja ka muid (sh põllumajanduse ja kaubanduspoliitika alaseid) meetmeid, mis ühendus on andnud seoses ühenduse ja kolmandate riikide vahelise kaubandusega, ühtselt rakendatakse. Ühenduse tolliõiguse kodifitseerimine ei piirdunud üksnes olemasoleva tolliõiguse normitehnilise taasesitusega; ühtlasi tehti ka muudatusi, mis pidid muutma tolliõiguse ühtsemaks, seda lihtsustama ning täitma olemasolevaid lünki, luues seeläbi tervikliku ühenduse regulatsiooni. Nii näeb ühenduse tollikoodeks muu hulgas ette uued sätted impordi- ja eksporditollimaksude tollivormistusjärgse sissenõudmise, tagasimaksmise ja vähendamise kohta, mis arendasid osaliselt edasi varasemaid sätteid, osaliselt viisid aga sisse muudatusi. [4]

68. Vanemate ühenduse õigusnormide hulka, mis tühistati tolliseadustiku kehtestamisega, kuulus ühenduse tolliseadustiku artikli 251 kohaselt määrus (EMÜ) nr 1697/79 [5], mille artikkel 13 oli praeguse ühenduse tolliseadustiku artikli 239 eelkäijaks [6] ning mida Euroopa Kohus oli korduvalt tõlgendanud. Nagu eelnimetatud varasema sätte puhul, nii on ka ühenduse tolliseadus-

4 – Vt Dollen, M., „Nacherhebung, Erstattung und Erlass von Abgaben nach dem neuen Zollkodex", *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, vihik 24/1993, lk 754, 755; Berr, C./Trémeau, H., *Le droit douanier*, 4. väljaanne, Paris 1997, lk 219.

5 – Nõukogu 24. juuli 1979. aasta määrus (EMÜ) nr 1697/79 impordi- või eksporditollimaksude maksmist nõudvale tolliprotseduurile suunatud kauba eest tasumata jäänud impordivõi eksporditollimaksude tollivormistusjärgse sissenõudmise kohta.

6 – Vt Müller-Eiselt, P., „Nacherhebung — Erlass — Erstattung — Gedanken zum Vertrauensschutz in die Zollerhebung", *Vertrauensschutz in der Europäischen Union*, Köln 1998, lk 106.

tiku artikli 239 puhul tegemist õigluskaalutlusele tugineva üldnormiga [7], mille raames saab võlgnetavat impordi- või eksporditollimaksu õiguspärase ootuse kaitse tagamise eesmärgil tagasi maksta või vähendada ka muudel kui kõige sagedamini esinevatel ja selgelt reguleeritud juhtudel, tingimusel et asjaomast isikut ei saa süüdistada pettuses või ilmses hooletuses. Otsustamaks selle üle, kas tegemist on eriolukorraga antud sätte mõttes, peab komisjon talle selles küsimuses antud ulatusliku kaalutlusõiguse raames hindama asjaolusid kogumis ning samuti kaaluma ühenduse huvi järgida tollisätteid ja heauskse ettevõtja huvi mitte kanda kahju, mis väljub normaalse ettevõtlusriski piirest.

69. Ühenduse tolliseadustiku artikli 239 üldnormi kohaldatakse eriti siis, kui asjaolud, mis iseloomustavad ettevõtja ja ametiasutuste vahelist suhet, on sellised, et ei oleks õiglane lasta ettevõtjal kanda kahju, mida ta ei oleks tavapäraselt kandnud. [8] Põhimõtteliselt nõuab Euroopa Kohtu praktika, et asjaomane ettevõtja oleks võrreldes teiste samal kutsealal tegutsevate ettevõtjatega erandlikus olukorras. [9] Seda, millal taolised erilised asjaolud ühenduse tolliseadustiku artikli 239 mõttes eksisteerivad, on täpsustanud nii Euroopa Kohus oma praktikas kui ka ühenduse seadusandja ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruses. [10]

70. Ühenduse õigus ei tunnusta aga sõnaselgelt taolise erilise asjaoluna ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 904

7 – 12. märtsi 1987. aasta otsus liidetud kohtuasjades 244/85 ja 245/85: Cerealmangimi ning Italgrani *vs.* komisjon (EKL 1987, lk 1303, punkt 10) ning 18. jaanuari 1996. aasta otsus kohtuasjas C-446/93: SEIM (EKL 1996, lk I-73, punkt 41). Sack, J., *Zollrecht, Handbuch des EU-Wirtschaftsrechts*, kd 1, C. II, punkt 82, lk 27, mainib praktikas äärmiselt tähtsa õigluse üldklauslina üksnes ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artiklit 905 ilmselt seetõttu, et nimetatud säte sisaldab eriolukorra asjaolude tingimusi. Teised autorid nagu näiteks Müller-Eiselt, P., viidatud eespool 6. joonealuses märkuses, lk 106, nimetavad olulise sättena ainult või peamiselt ühenduse tolliseadustiku artiklit 239. Õigem oleks erilistel asjaoludel imporditollimaksu vähendamisel või tagasimaksmisel kasutada õigusliku alusena ühenduse tolliseadustiku artikli 239 lõike 1 teist taanet koosmõjus ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikliga 905.

8 – 26. märtsi 1987. aasta otsus kohtuasjas 58/86: Coopérative agricole d'approvisionnement des Avirons (EKL 1987, lk 1525, punkt 22).

9 – Euroopa Kohtu 25. veebruari 1999. aasta otsus kohtuasjas C-86/97: Trans-Ex-Import (EKL 1999, lk I-1041, punkt 21) ja 7. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-61/98: De Haan Beheer (EKL 1999, lk I-5003, punkt 52); Esimese Astme Kohtu 10. mai 2001. aasta otsus kohtuasjas Kaufring jt (viidatud 3. joonealuses märkuses, punkt 218).

10 – Huchatz, W., *Lehrbuch des Europäischen Zollrechts* (väljaandja Witte, P./Wolffgang, H.-M.), Hamm 2007, lk 414, on arvamusel, et selle määratlemata õigusmõiste tõlgendamine on Euroopa Kohtu ja komisjoni poolt üldjoontes ette antud. Ühenduse tolliseadustiku artikkel 239 järgib kahte eesmärki. Esiteks laiendab ta artiklites 236, 237 ja 238 sisalduvaid juhtumite gruppe ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruses sätestatud üksikjuhtumite loeteluga (ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikkel 900), mille puhul on tagasimaksmine või vähendamine samuti võimalik. Asjaolu, et see kataloog on ära toodud ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruses, võimaldab komisjonil talle EÜ artikli 202 kolmanda taande alusel delegeeritud õigusloome pädevuse raames lisada sellesse gruppi teisi üksikjuhtumeid, näiteks siseriiklike tolliasutuste ettepanekute või Euroopa Kohtu praktika alusel. Teiseks antakse siseriiklikele haldusasutustele pädevus võimaldada lisaks ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artiklites 236–238 ja 900 loetletud juhtumitele tagasimaksmist või vähendamist ka erijuhtudel, mil eksisteerivad asjaolud ei tulene asjaomase isiku poolsest pettusest või hooletusest (ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 899 teine taane). Ühenduse tolliseadustikus ja selle rakendusmääruses esitatud tagasimaksmise juhtude loetelu ei ole siiski ammendav, kuna lisaks sellele on olemas veel tagasimaksmist õigustavaid asjaolusid. Sel moel võivad kohaldamisele tulla õigluse vaatepunktid ning jõutakse üksikjuhu õiglase lahenduseni. Ka siin mängib ühenduse kohtute praktika olulist rolli. Nii soovitabki Huchatz, W., *Zollkodex* (väljaandja von Witte, P.), 4. väljaanne, München 2006, artikkel 239, punkt 30, pöörduda eelkõige Euroopa Kohtu (ka varasemat õigust käsitleva) praktika poole, selleks et muuta sisukamaks eriliste asjaolude mõiste ühenduse tollikoodeksi artikli 239 lõike 1 teise taande ja ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 905 mõttes.

kohast dokumentide või tariifse sooduskohtlemise dokumentide heauskset esitamist, mis hiljem osutuvad valeks või võltsituks. Selle välistava koosseisu sisseviimisega on ühenduse seadusandja Euroopa Kohtu senise praktika ühenduse tolliõigusesse üle võtnud. [11]

2. Protsessiõiguslikud kaalutlused

72. Pidades silmas apellatsioonkaebuse esitaja ulatuslikke ja detailseid selgitusi käesoleva õigusvaidluse aluseks olevate sündmuste täpse kulgemise kohta, pean ma protsessiõiguslikust seisukohast tungivalt vajalikuks meenutada, et EÜ artikli 225 lõike 1 teise lõigu alusel saab Euroopa Kohtusse edasi kaevata üksnes õigusküsimustes. Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 58 täpsustab, et apellatsioonkaebuse aluseks võib olla üksnes Esimese Astme Kohtu pädevuse puudumine, menetlusnormide rikkumine või ühenduse õiguse rikkumine.

71. Võttes esiteks arvesse, et apellatsioonkaebuse esitaja vaidlustas esimeses kohtuastmes komisjoni otsuse EÜ artikli 230 alusel esitatud tühistamishagiga peamiselt põhjendusel, et tema juhtumi puhul on tegemist eriliste asjaoludega ühenduse tolliseadustiku artikli 239 lõike 1 teise taande tähenduses koosmõjus ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikliga 905, ning teiseks, et vähemalt esmapilgul näib ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikkel 904 vastu seisvat apellatsioonkaebuse esitaja imporditollide vähendamise taotlusele, tuleb lähtuda sellest, et eespool nimetatud õigusnormid moodustavad materiaal-õigusliku raamistiku, mille piires Euroopa Kohus otsustab käesoleva apellatsioonkaebuse vastuvõetavuse ja põhjendatuse üle.

73. Apellatsioonkaebuses esitatud väite vastuvõetavuse üle otsustades tuleb seega arvestada, et apellatsioonimenetluse eesmärk on õiguse rakendamise järelevalve Euroopa Kohtu poolt, mitte esimese astme kohtumenetluse kordamine. Esimeses kohtuastmes esitatud väidete tühipaljas kordamine ei kujuta endast apellatsioonkaebuse vastuvõetavat väidet. Pigem peab apellatsioonkaebus täpselt kirjeldama nii vaidlustatud kohtuotsuse edasikaevatavaid osi kui ka argumente, millele tühistamisavaldus tugineb. [12]

11 – Vt põhjapanev 13. novembri 1984. aasta kohtuotsus liidetud kohtuasjades 98/83 ja 230/83: Van Gend en Loos (EKL 1984, lk 3763, punktid 15–17), milles ei tunnustatud kehtetute päritolutunnistuste saamist erilise asjaoluna, põhjendades, et sellise asjaolu võib lugeda ettevõtlusriskide hulka kuuluvaks, millega tolliekspediitor peab oma tegevuse iseloomust tulenevalt arvestama. Vt lisaks 11. detsembri 1980. aasta otsus kohtuasjas 827/79: Acampora (EKL 1980, lk 3731, punkt 8); 27. juuni 1991. aasta otsus kohtuasjas C-348/89: Mecanarte (EKL 1991, lk I-3277, punkt 24) ja 17. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-97/95: Pascoal & Filhos (EKL 1997, lk I-4209, punktid 57–60).

12 – Rengeling, H.-W./Middeke, A./Gellermann, M., *Handbuch des Rechtsschutzes in der Europäischen Unio*n, München 2003, § 28, punktid 22 ja 24, lk 500, 501. 6. märtsi 2003. aasta otsus kohtuasjas C-41/00 P: Interporc *vs.* komisjon (EKL 2003, lk I-2125, punkt 15) ja 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-496/99 P: komisjon *vs.* CAS Succhi di Frutta (EKL 2004, lk I-3801, punkt 48).

B. *Õigusväidete hindamine*

1. Esimene õigusväide: eksportiva ja importiva riigi vaheliste ülesannete jaotuse põhimõtte rikkumine

a) Eksportiva ja importiva riigi vaheliste ülesannete jaotus

74. Seoses eksportiva ja importiva riigi pädevate ametiasutuste vaheliste ülesannete jaotuse põhimõtte väidetava rikkumisega kaupade liikumissertifikaatide ehtsuse või õigsuse hindamisel tuleb tuvastada, et Esimese Astme Kohtu lõppjäreldused vaidlustatud kohtuotsuse punktides 120, 121, 150, 323 ja 324, millele apellatsioonkaebuse esitaja oma hagiavalduses viitab, võeti vastu EMÜ-Türgi assotsiatsioonilepingu sätteid ning Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikat arvesse võttes.

75. Otsuse nr 1/96 artikkel 15 sätestab, et sertifikaatide ehtsuse ja õigsuse kontroll toimub vastastikuse abi raames vastavalt artiklile 29 ja otsuse nr 1/95 lisale 7. Vastastikuse abi andmine toimub eelnimetatud lisa artiklite 3 ja 4 kohaselt nii, et teavet kindlakstehtud või plaanitavate toimingute kohta, mis rikuvad või võivad rikkuda tolliõigust, vahetatakse lepinguosaliste ametiasutuste vahel nende taotluse alusel või omal algatusel. Selle halduskoostöö süsteemi toimimise efektiivsus eeldab vältimatult osalevate ametiasutuste vahelist ülesannete jaotust, mida Euroopa Kohus sõnaselgelt tunnustab.

76. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tugineb kauba päritolu määramine eksportiva ja importiva riigi ametiasutuste pädevuste jaotusele; kui esimene neist määrab päritolu, siis regulatsiooni toimimine tagatakse mõlema osalise haldusasutuste koostöö abil. Taoline regulatsioon õigustab end sellega, et eksportiva riigi ametiasutused on kõige paremini võimelised päritolu seisukohast olulisi asjaolusid vahetult kindlaks tegema. [13] Kauba päritolu kindlakstegemisel on sellisel pädevusjaotusel lisaks ka see eelis, et

13 – Euroopa Kohtu 12. juuli 1984. aasta otsus kohtuasjas 218/83: Les Rapides Savoyards jt (EKL 1984, lk 3105, punkt 26), mis käsitleb Euroopa Majandusühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelist 22. juuli 1972. aasta lepingut; 7. detsembri 1993. aasta otsus kohtuasjas C-12/92: Huygen jt (EKL 1993, lk I-6381, punktid 24 ja 25), mis käsitleb Euroopa Majandusühenduse ja Austria Vabariigi vahelist 22. juuli 1972. aasta lepingut, ning 5. juuli 1994. aasta otsus kohtuasjas C-432/92: Anastasiou jt (EKL 1994, lk I-3087, punkt 38), mis käsitleb 19. detsembri 1972. aasta lepingut assotsiatsiooni loomiseks Euroopa Majandusühenduse ja Küprose Vabariigi vahel. Vt ka 14. mai 1996. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-153/94 ja C-204/94: Faroe Seafood jt (EKL 1996, lk I-2465, punkt 19).

ta viib kindlate ja ühtsete tulemusteni ning takistab seeläbi häirete tekkimist ja konkurentsimoonutusi kaupade liikumises.

77. See mehhanism saab toimida üksnes siis, kui importiva riigi tolliasutus tunnustab eksportiva riigi ametiasutuste poolt õiguspäraselt antud hinnanguid. [14] Nagu Euroopa Kohus on selgitanud otsuses Les Rapides Savoyards jt [15], on ühenduse ja kolmanda riigi vaheliste vastastikuste kohustuste aluseks oleva rahvusvahelise vabakaubanduslepingu raames selle kolmanda riigi ametiasutuste õiguspäraselt langetatud otsuste tunnustamine liikmesriikide tolliasutuste poolt vajalik ka selleks, et ühendus saaks omakorda kolmanda riigi tolliasutuselt nõuda liikmesriikide tolliasutuste poolt ühendusest pärinemise kohta tehtud otsuste tunnustamist ühendusest sellesse riiki eksporditavate kaupade osas.

78. Importiva riigi tolliasutused ei ole soodustõendi ettenäitamisel küll õiguslikult kohustatud importijale taotletavat sooduskohtlemist tagama. Kui aga soodustõend on väljastatud vorminõuetele vastavalt, siis kannab ta sisulise õigsuse märki. Seega tekib soodustõendi esitamisega vähemalt siduv toime faktilises mõttes, st seoses eksportiva riigi tolliasutuste poolt tuvastatud asjaoludega. [16]

79. Sellest tuleneb, et vastavalt assotsiatsioonilepingu sätetele ei saa importiva riigi tolliasutused keelduda sooduskohtlemise rakendamisest kauba suhtes, mis on imporditud eksportiva riigi tolliasutuste poolt õiguspäraselt väljastatud sertifikaadi alusel.

80. Ka siis, kui importiva riigi tolliasutusel on põhjendatud kahtlus kauba tegeliku päritolu suhtes, võivad nad eksportiva riigi tolliasutuselt paluda üksnes selle päritolu täiendavat kontrollimist. [17]

81. Taoline tolliasutuste vaheline koostöö- ja ülesannete jaotuse süsteem viib vältimatult selleni, et kui eksportiva riigi tolliasutused on suutnud kõnealuse kauba päritolu tuvastada, siis on tolliasutused täiendava kontrollimise tulemustega seotud. Üksnes sellisel erijuhul, kui eksportiva riigi tolliasutused ei suuda täiendavat kontrolli nõuetekohaselt teostada, võivad importiva riigi tolliasutused Euroopa

14 – Eespool 13. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Faroe Seafood jt, punkt 20, ning 9. veebruari 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-23/04–C-25/04: Sfakianakis (EKL 2006, lk I-1265, punkt 23).

15 – Viidatud eespool 13. joonealuses märkuses, punkt 27.

16 – Prieß, H.-J., *Zollkodex,* viidatud eespool 10. joonealuses märkuses, artikkel 27, punkt 41.

17 – Vt kohtujurist Léger' 20. oktoobri 2005. aasta ettepanek liidetud kohtuasjades C-23/04–C-25/04: Sfakianakis (EKL 2006, lk I-1265, punkt 33).

Kohtu praktika kohaselt ise kontrollida vaidlusaluse sertifikaadi ehtsust ja õigsust ning võtta arvesse kõnealuse kauba päritolu teisi tõendeid. [18]

82. Vastupidi apellatsioonkaebuse esitaja seisukohale ei saa kohtupraktikat kindlasti tõlgendada nii, nagu eksisteeriks importiva riigi kontrolliõigus, mis lubaks sellel riigil kontrollida ja kahtluse alla seada kõigepealt eksportiva riigi otsuse õiguspärasuse ja seejärel otsuse tervikuna. Vastupidi, Euroopa Kohus on otsuses Pascoal & Filhos [19] leidnud, et kui eksportiva liikmesriigi pädevad ametiasutused teatavad pärast täiendavat kontrolli, et sertifikaat tegelikult eksporditud kauba kohta ei ole kehtiv, piisab sellest importiva riigi ametiasutustele, et tuvastada, et õigusnormide alusel võlgnetavat tollimaksu ei ole tasutud, ning see tagantjärele sisse nõuda. Lisaks tuvastas Euroopa Kohus, et kõnealuses regulatsioonis ei kohusta miski viimatimainitud asutusi uurima kontrolli tulemuste või kaupade päritolu õigsust.

83. Seega tuleb tuvastada, et Itaalia ametiasutused ja komisjon olid kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga – nagu Esimese Astme Kohus vaidlustatud otsuse punktides 120 ja 121 õigesti selgitab – põhimõtteliselt seotud Türgi ametiasutuste otsusega kõnealuse 32 sertifikaadi ehtsuse kohta. Türgi ja ühenduse tolliasutuste vahel seadusega kehtestatud pädevuse jaotuse muutmiseks ei ole mingit sisulist põhjust. Pigem tuleb nõustuda komisjoni hinnanguga, et ühenduse tolliasutustel ei olnud võimalik ise hinnata, kas neile esitatud kolmanda riigi ekspordisertifikaadid on ehtsad või võltsitud. Seega saavad nimetatud hinnangut anda üksnes eksportiva riigi pädevad tolliasutused, milleks on käesolevas kohtuasjas Türgi tolliasutused.

b) Küsimus eksportiva riigi ametiasutuste väära käitumise teistsuguse hindamise kohta

84. Minu arvates ei ole vaja lähemalt käsitleda küsimust, kas eeskirjade eiramisjuhtumit, mis tuli lõpuks ilmsiks kolmanda riigi tolliasutuste koostöö abil, tuleks hinnata teisiti, sest igal juhul ei ole vastavalt Esimese Astme Kohtu hinnangule Türgi ametiasutuste rikkumised käesolevas asjas tõendatavad. Lisaks on seejuures tegemist asjaoludega, millele hinnangu andmine on põhimõtteliselt Esimese Astme Kohtu pädevuses [20] ning

18 – Eespool 13. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Huygen jt, punkt 27.

19 – Viidatud eespool 11. joonealuses märkuses, punkt 37.

20 – 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: Aalborg Portland jt (EKL 2004, lk I-123, punkt 48) ning 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-194/99 P: Thyssen Stahl *vs.* komisjon (EKL 2003, lk I-10821, punkt 33). Lenaerts, K./Arts, D./Maselis, I., *Procedural Law of the European Union*, 2. väljaanne, London 2006, lk 453, punkt 16-003, viitavad sellele, et Euroopa Kohtu pädevuses ei ole asjaolude tuvastamine. Asjaolu, et apellatsioonkaebus on piiratud üksnes õigusküsimustega, tähendab seda, et Euroopa Kohtul on selles osas ainupädevus. Sellest tuleneb, et apellatsioonkaebuse esitaja ei saa kahtluse alla seada Esimese Astme Kohtu poolt asjaoludele antud hinnanguid ega esitada uusi asjaolusid, mida ei käsitletud esimeses kohtuastmes.

mida Euroopa Kohus võib üle kontrollida üksnes siis, kui menetlusdokumentidest nähtub, et hinnangud on tegelikult valed. [21] Kui tõendid on nõuetekohaselt kogutud ja kinni on peetud üldistest õiguspõhimõtetest ning tõendamiskoormist ja tõendamismenetlust käsitlevatest eeskirjadest, on üksnes Esimese Astme Kohtu pädevuses hinnata talle esitatud tõendusmaterjali tõendamisväärtust. [22]

85. Mis puudutab vaidlusaluse 32 impordisertifikaadi võltsituks lugemist, siis mainib Esimese Astme Kohus vaidlustatud otsuse punktis 122 kõigepealt Türgi ametiasutuste poolt 8. märtsil 1999 Ravenna tolliteenistusele saadetud kirja, millele oli lisatud nimekiri 32 sertifikaadist, mida Türgi ametiasutused võltsinguks pidasid. Seejärel viitab Esimese Astme Kohus oma otsuse punktis 125 mitmetimõistetavustele, mis tulid ilmsiks selles kirjas ning Türgi alalise esinduse poolt 22. aprillil 1999 UCLAF-ile saadetud kirjas esitatud tõdemuste võrdlemisel. Sel ajal oli osalistel keerukas Türgi ametiasutuste esitatud kirjalikest tunnistustest kahtluseta järeldada, kas kõnealuste sertifikaatide näol on tegemist valede või üksnes ebaõigete sertifikaatidega. Esimese Astme Kohus tõdeb, et kasutatud väljendit „not correct … and not issued according to the rules" oleks saanud tõlgendada ka nii, et kõnealused sertifikaadid ei ole võltsitud. Nagu Esimese Astme Kohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 129 tuvastanud, võimaldas 22. augusti 2003. aasta Türgi ametiasutuste kiri siiski kõrvaldada kõik kahtlused seoses sellega, kas sertifikaadid olid võltsitud või mitte. Seega võis Esimese Astme Kohus talle esitatud asjaolude pinnalt õigusnormi rikkumata otsustada, et vaidlusalused 32 impordisertifikaati on võltsitud.

86. Mis puudutab apellatsioonkaebuse esitaja etteheidet seoses Türgi ametiasutuste väidetava kaasabiga, siis on Esimese Astme Kohus oma otsuse punktis 167 selgitanud, et üksnes see, et esitatakse dokumente, mis osutuvad võltsituks, ei võimalda järeldada, et eksportijate ja dokumendid väljastanud ametiasutuste vahel oli mis tahes salakokkulepe. Seega ei rikkunud kohus õigusnormi, kui ta viitas, et tema käsutuses ei ole pidepunkte selle kohta, et Türgi ametiasutused oleksid osutanud võltsingute suhtes kaasabi.

87. Samuti ei saa nõustuda apellatsioonkaebuse esitaja etteheitega, et ebaõigete sertifikaatide väljastamine kujutab endast eeskirjade olulist eiramist, mis õigustab Türgi ametiasutuste antud hinnangu mittetunnustamist. See etteheide viib selleni, et kahtluse alla seatakse Euroopa Kohtu tunnustatud eksportiva ja importiva riigi vaheline ülesannete jaotus sertifikaatide ehtsuse või õigsuse kontrollimisel. Lisaks ei tohi pädevate tolliasutuste poolset ebaõigete sertifikaatide väljastamist eksituse tõttu täielikult samastada sertifikaatide võltsimisega kriminaalõiguslikus mõttes.

88. Järelikult tuleb esimene õigusväide tagasi lükata.

21 – Eespool 20. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Aalborg Portland jt, punkt 48.

22 – Vt kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri 11. veebruari 2003. aasta ettepanek eespool 20. joonealuses märkuses viidatud kohtuasjas Aalborg Portland jt, punkt 38; 21. juuni 2001. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-280/99 P–C-282/99 P: Moccia Irme jt *vs.* komisjon (EKL 2001, lk I-4717, punkt 78) ja 17. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-185/95 P: Baustahlgewebe *vs.* komisjon (EKL 1998, lk I-8417, punkt 24).

2. Teine õigusväide: toimikuga tutvumise õiguse ja muu kaitseõiguse rikkumine

89. Apellatsioonkaebuse esitaja väidab, et rikutud on tema õigust toimikuga tutvuda. Kuivõrd apellatsioonkaebuse esitaja taotleb Euroopa Kohtult oma kaitseõiguse ulatuse ülekontrollimist haldusmenetluses, on tegemist menetlusõigust puudutava õigusküsimusega ning seega vastuvõetamatu õigusväitega.

90. Apellatsioonkaebuse esitaja kaebab, et ta sai tutvuda üksnes dokumentidega, millel põhines komisjoni vaidlustatud otsus. Seevastu ei tagatud talle juurdepääsu niinimetatud taustadokumentidele ning konfidentsiaalsetele dokumentidele, mille hulka loeb komisjon ka UCLAF-i ja OLAF-i aruanded.

91. Viidates enda kohtupraktikale,[23] selgitas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 88 kõigepealt, et kaitseõiguse tagamise põhimõte haldusmenetluses seoses tollimaksude vähendamisega tähendab üksnes seda, et huvitatud isikul on võimalus tõhusalt esitada oma seisukoht asjaolude, sh dokumentide kohta, mille alusel komisjon on oma vaidlustatud otsuse teinud. Komisjon ei pea seega omal algatusel tagama juurdepääsu kõigile dokumentidele, mis võivad olla seotud konkreetse juhtumiga, millega komisjon vähendamistaotluse raames tegeleb. Kui huvitatud isik on seisukohal, et sellised dokumendid on vajalikud tõendamaks, et tema puhul eksisteerisid erilised asjaolud ja/või ei olnud tegemist ilmse hooletuse või pettusega, on ta vastavalt ühenduse institutsioonide poolt EÜ artikli 255 alusel vastuvõetud eeskirjadele kohustatud esitama taotluse nende dokumentidega tutvumiseks.

92. Järgnevalt on Esimese Astme Kohus oma otsuse punktis 89 viidanud sellele, et komisjon peab huvitatud isiku taotlusel võimaldama juurdepääsu kõigile vaidlustatud otsust puudutavatele mittekonfidentsiaalsetele haldusdokumentidele. Kui sellist taotlust ei ole esitatud, puudub ka automaatne juurdepääs komisjoni valduses olevatele dokumentidele.[24]

93. Neid Esimese Astme Kohtu selgitusi tuleb uurida, pidades silmas dokumentidele juurdepääsu õiguse erinevaid väljendusviise kaasajal nii liikmesriikide õiguses kui ka ühenduse õiguses endas. Esiteks on see õigus lahutamatult seotud nende haldusmenetluse raames eksisteerivate menetlusgarantiidega, mis tagatakse halduse adressaadile õigusriikliku halduse põhimõtte rakendamisel. Teisalt võib seda õigust mõista avalikkuse teabele juurdepääsu õiguse väljendusena, mis nõuab riigi kõikidelt institutsioonidelt ja muudelt

23 – Esimese Astme Kohtu 11. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas T-205/99: Hyper *vs.* komisjon (EKL 2002, lk II-3141, punkt 63) ja 27. veebruari 2003. aasta otsus kohtuasjas T-329/00: Bonn Fleisch Ex- und Import *vs.* komisjon (EKL 2003, lk II-287, punkt 46).

24 – Esimese Astme Kohtu 19. veebruari 1998. aasta otsus kohtuasjas T-42/96: Eyckeler & Malt *vs.* komisjon (EKL 1998, lk II-401, punkt 81); 17. septembri 1998. aasta otsus kohtuasjas T-50/96: Primex Produkte Import-Export jt *vs.* komisjon (EKL 1998, lk II-3773, punkt 64) ja eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bonn Fleisch Ex- und Import *vs.* komisjon, punkt 46.

asutustelt läbipaistvat, demokraatlikule kontrollile allutatud tegutsemist. [25]

94. EÜ artikkel 255 konkretiseerib EL artikli 1 teises lõigus sätestatud läbipaistvuse põhimõtet ning viib samal ajal ellu ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 42 sisalduva liikmesriigi kodaniku teabevabaduse põhimõtte. [26] Käesolevas õigusvaidluses tõusetus siiski kõigepealt küsimus üksikisiku õiguste kaitsest haldusmenetluse raames, mille lõpus pidi komisjon vastavalt ühenduse tolliseadustiku artiklile 239 tegema otsuse imporditollide vähendamise kohta. Seepärast võis apellatsioonkaebuse esitaja kasutada EÜ artikli 225 alusel taotluse esitamise võimalust – tulenevalt selle õigusliku aluse spetsiifilisest funktsioonist – üksnes siis, kui ta ei saanud enda kaitseks tugineda muudele erisätetele. Ometi on apellatsioonikaebuse esitajal igal juhul olemas nii ühenduse kohtute poolt tunnustatud õigus olla ärakuulatud [27] kui ka toimikuga tutvumise õigus komisjoni teostatava haldusmenetluse raames.

95. Nagu Euroopa Kohus on korduvalt rõhutanud, on kaitseõigus kui põhiõigus lahutamatu osa üldistest õiguspõhimõtetest, mille järgimise ta peab tagama; [28] seejuures tugineb Euroopa Kohus liikmesriikide ühesugustele riigiõiguslikele tavadele ning rahvusvahelistele lepingutele nagu näiteks 4. novembril 1950 Roomas allakirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon (EIÕK), mille koostamisel liikmesriigid on osalenud või millega nad on liitunud. [29]

25 – Oma 28. novembri 1995 .aasta ettepanekus kohtuasjas C-58/94: Madalmaad *vs.* nõukogu (EKL 1996, lk I-2169, punktid 13–15) eristab kohtujurist Tesauro samuti haldusmenetluse raames üksikisiku õiguste kaitseks tagatud avalikele dokumentidele juurdepääsu funktsiooni ja avalikkuse üldist huvi riigi tegevust puudutava teabe suhtes.

26 – Broberg, M., „Access to documents: a general principle of Community law?", *European Law Review* (2002), lk 196, 197, viitab sellele, et esimene tõeline samm ühenduse institutsioonide valduses olevatele dokumentidele juurdepääsu tagamiseks tehti Maastrichti lepingu lõppakti allakirjutamisega 7. veebruaril 1992. Sellele lõppaktile lisatud 17. deklaratsioonis rõhutavad liikmesriigid otsustusmenetluse läbipaistvuse ja ühenduse institutsioonide demokraatliku iseloomu vahelist tihedat sidet. Vastusena 17. deklaratsioonile kehtestasid nõukogu ja komisjon ühiselt juhendi avalikkuse juurdepääsuks nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 340, lk 41). Siiski võeti avatuse ja dokumentidele juurdepääsu põhimõtted ühenduse õigusesse üle alles Amsterdami lepingu jõustumisega. Alates sellest sätestab EL artikli 1 teine lõik, et Euroopa Liidu otsused tehakse nii avalikult kui võimalik. Lepingusse lisatud EÜ artikkel 255 tagab igale Euroopa Liidu kodanikule ja igale füüsilisele või juriidilisele isikule, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on liikmesriigis, juurdepääsu Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele. See õigus on kehtestatud ka 7. detsembril 2000 vastuvõetud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (2000/C 364/01) artiklis 42. Täpsema väljenduse ühenduse teisese õiguse tasemel leidis see õigus lõpuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001 .aasta määruses (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331).

27 – 6. juuli 1993 aasta otsuses liidetud kohtuasjades C-121/91 ja C-122/91: CT Control (EKL 1993, lk I-3873, punkt 48) tuvastas Euroopa Kohus kõigepealt, et määruse nr 1430/79 artikli 13 kohane menetlus, mis eelneb imporditollide tagasimaksmise või vähendamise otsuse langetamisele komisjoni poolt, hõlmab erinevaid staadiume, millest mõned leiavad aset siseriiklikul tasandil (huvitatud ettevõtja poolne taotluse esitamine, tolliasutuste läbiviidav esmane kontroll) ning mõned ühenduse tasandil (taotluse esitamine komisjonile, otsuse eelnõu arutamine tollivabastuste komitees, ekspertide grupi ärakuulamine, komisjoni otsus, otsusest teadaandmine asjaomasele liikmesriigile). Järgnevalt tõdes Euroopa Kohus, et kui see menetlus kulgeb ühenduse õiguse sätete kohaselt, siis pakub see asjaomasele isikule kõik vajalikud õiguslikud tagatised, täpsemalt tagatise õigusele olla ära kuulatud.

28 – 28. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-7/98: Krombach (EKL 2000, lk I-1935, punktid 25 ja 26) ning 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ja C-254/99 P: PVC II (EKL 2002, lk I-8375, punkt 316).

29 – Vt 6. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-274/99 P: Connolly *vs.* komisjon (EKL 2001, lk I-1611, punktid 37 ja 38).

96. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tähendab toimikuga tutvumise õigus kui kaitseõiguse tagamise põhimõttest tulenev õigus seda, et komisjon peab huvitatud ettevõtjale andma võimaluse kontrollida kõiki uurimistoimiku materjale, mis võivad olla tema kaitse seisukohalt olulised. [30] Nende hulka kuuluvad nii süüdistavad kui ka süüst vabastavad dokumendid, välja arvatud teiste ettevõtjate ärisaladusi sisaldavad dokumendid, komisjoni sisekasutuseks mõeldud dokumendid ning muu konfidentsiaalne teave. [31]

97. Kuna toimikuga tutvumise õigus ei piira juurdepääsu dokumentidele, mille alusel komisjon on vaidlustatud otsuse teinud, vaid pigem laieneb kõigile materjalidele, mis võivad haldusotsuse adressaadi kaitseks kõne alla tulla, osutub toimikuga tutvumise õigus Euroopa Kohtu eelnimetatud praktika mõttes kaugeleulatuvamaks kui tõlgendus, mille Euroopa Kohus on oma otsuse aluseks võtnud. Seevastu ei saa kaevata selliste dokumentide käsitlemise peale, mis on kuulutatud konfidentsiaalseks ja millele ei saa seetõttu juurdepääsu lubada.

98. Esimese Astme Kohus on minu arvates käsitlenud toimikuga tutvumise õigust tollimaksude vähendamisega seotud haldusmenetluse raames lubamatult piiraval viisil, mida võiks põhimõtteliselt pidada õigusnormi rikkumiseks.

99. Siiski olen ma seisukohal, et õiguse üldpõhimõtte normatiivse ulatuse erinev käsitlus ei saa iseenesest õigustada vaidlustatud kohtuotsuse tühistamist. Pigem käsib menetlusökonoomia mõte ning huvitatud isiku menetlustagatiste kaitsefunktsioon täpselt kontrollida, kas Esimese Astme Kohus oleks andnud teistsuguse hinnangu, kui ta oleks ühenduse õiguse rakendamisel Euroopa Kohtu praktikat arvesse võtnud.

100. Nagu Euroopa Kohus on seoses toimikuga tutvumise õigusega tuvastanud otsuses Hercules Chemicals [32], ei ole rikutud õigusnormi juhul, kui Esimese Astme Kohus on seisukohal, et ka kõikide teiste dokumentidega tutvumise võimaldamine ei oleks viinud komisjoni otsuse tühistamiseni, ning lükkab selle tulemusel tagasi apellatsioonkaebuse esitaja kaitseõiguse rikkumisega seotud väited.

101. See kohtupraktika seondub ühenduse üldise haldusõiguse ja haldusmenetlusõiguse

30 – Vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 29. juuni 1995. aasta otsus kohtuasjas T-30/91: Solvay (EKL 1995, lk II-1775, punkt 81) ja Euroopa Kohtu 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-199/99 P: Corus UK *vs.* komisjon (EKL 2003, lk I-11177, punktid 125–128).

31 – Vt 13. veebruari 1979. aasta otsus kohtuasjas 85/76: Hoffmann-La Roche *vs.* komisjon (EKL 1979, lk 461, punktid 9 ja 11); 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-51/92 P: Hercules Chemicals *vs.* komisjon (EKL 1999, lk I-4235, punkt 75) ja 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ja C-254/99 P: Limburgse Vinyl Maatschappij jt *vs.* komisjon (EKL 2002, lk I-8375, punkt 315).

32 – Viidatud eespool 31. joonealuses märkuses, punktid 80–82.

olulise põhimõttega [33], mille kohaselt õigustab menetlusviga haldusotsuse tühistamist üksnes siis, kui see mõjutab otsuse sisu.

102. Nagu kohtujurist Mischo on õigesti selgitanud oma ettepanekus kohtuasjas PVC [34], ei kujuta toimikuga tutvumine endast eesmärki iseeneses, vaid peab huvitatud isikule andma võimaluse oma kaitseõigust tõhusalt teostada. Sellest järeldub paratamatult, et reeglitest kõrvalekaldumine toimikuga tutvumisel ei saa viia vaidlustatud otsuse tühistamiseni, kui see ei mõjutanud eelnimetatud õiguste teostamist.

103. Oma ettepanekus kohtuasjas Aalborg Portland [35] selgitas kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomer seoses toimikuga tutvumise õiguse eelnimetatud kaitsefunktsiooniga, et menetlusvead ei oma tähtsust, kui huvitatud isik sai siiski kasutada sobivaid kaitsemeetmeid. Seega võib otsuse tühistamine järgneda üksnes siis, kui on tuvastatud, et tulemus oleks huvitatud isikule olnud soodsam, kui menetluse käigust oleks hoolikamalt kinni peetud või kui just selle vorminõude rikkumise tõttu ei ole võimalik kindlaks teha, kas otsus oleks võinud olla teistsugune.

104. Esimese Astme Kohus kasutas peamiselt seda argumentatsiooni, kui ta vaidlustatud otsuse punktis 94 lükkas etteheite toimikuga tutvumise õiguse rikkumise kohta tagasi põhjendusega, et juhul, kui jäetakse edastamata dokumendid, mis ei olnud vaidlustatud otsuse aluseks, ei oma selline edastamata jätmine tähtsust, kuna need dokumendid ei saanud mingil juhul mõjutada vaidlustatud otsust. See järeldus kuulub Esimese Astme Kohtu poolt asjaoludele antud hinnangu juurde ning seda ei ole võimalik õiguslikult ümber lükata.

105. Seoses komisjoni vaidlustatud otsuse aluseks olnud dokumentidega tuleb viidata sellele, et Esimese Astme Kohus ei jätnud tähelepanuta asjaolu, et apellatsioonkaebuse esitaja esindaja kirjutas 6. augustil 2002 komisjoni ruumides vaidlustatud otsusega seotud toimikuga tutvumisel alla kirjalikule avaldusele, milles ta kinnitas sõnaselgelt, et tal oli võimalik tutvuda kõigi vaidlusaluse toimikuga otsest või kaudset seost omavate dokumentidega. Sellele avaldusele oli lisatud loetelu kõigist dokumentidest, millele kõne-

33 – Nii on tühistamishagi põhjendatuseks nõutav olulise vorminõude rikkumine, kusjuures vahet ei tehta olulise või ebaolulise vorminõude vahel, vaid otsustav on rikkumise olulisus. Seda, kas oluline vorminõude rikkumine eksisteerib, hinnatakse üksikjuhu alusel, kuna ühe ja sama normi rikkumine võib olenevalt asjaoludest olla rohkem või vähem raske. Üldiselt tunnustatakse vorminõude olulisust siis, kui vorminõude rikkumine võis omada sisulist mõju õigusakti ülesehitusele või kui vorminõue jõustati just nimelt huvitatud isiku kaitsmiseks (Rengeling, H.-W./Middeke, A./Gellermann, M., viidatud eespool 12. joonealuses märkuses, § 7, punkt 98, lk 139). Euroopa Kohus on 10. juuli 1980. aasta otsuses kohtuasjas 30/78: Distillers Company *vs.* komisjon (EKL 1980, lk 2229, punkt 26) ja eespool 20. joonealuses märkuses viidatud otsuses kohtuasjas Thyssen Stahl AG *vs.* komisjon (punkt 31) tuvastanud, et kaitseõiguse rikkumine eksisteerib juhul, kui komisjoni vea tõttu esineb võimalus, et tema poolt läbiviidud haldusmenetlus oleks võinud viia teistsuguse tulemuseni.

34 – Kohtujurist Mischo 25. oktoobri 2001. aasta ettepanek liidetud kohtuasjades C-244/99 P ja C-251/99 P: PVC, milles tehti otsus 15. oktoobril 2002 (EKL 2002, lk I-8375, ettepaneku punkt 331).

35 – Viidatud eespool 22. joonealuses märkuses, punktid 28–30.

alusel esindajal oli juurdepääs. Nagu Esimese Astme Kohus on vaidlustatud otsuse punktides 99 ja 100 sõnaselgelt tuvastanud, kuulus nende hulka nii UCLAF-i 9. detsembri 1998. aasta kontrollkäigu aruanne kui ka sama kuupäevaga komisjoni ja UCLAF-i kiri Türgi alalisele esindusele, mille esitamatajätmist apellatsioonkaebuse esitaja uuesti ette heidab. Järelikult võis Esimese Astme Kohus õigustatult lähtuda sellest, et vastupidi apellatsioonkaebuse esitaja väidetele tagati viimasele juurdepääs nendele dokumentidele.

106. Mis puudutab apellatsioonkaebuse esitaja poolt pärast vaidlustatud otsuse vastuvõtmist ja hagi sisseandmist esitatud juurdepääsu taotlust, siis on Esimese Astme Kohus vaidlustatud otsuse punktis 102 viidanud sellele, et taotlus ei oma tähtsust selle hindamisel, kas haldusmenetluse käigus on hageja kaitseõigust rikutud, ja et sel taotlusel ei saa olla mingit mõju kõnealuse otsuse õiguspärasusele.

107. Esimese Astme Kohtu selgitused näitavad, et ta uuris, kas kõnealustest dokumentidest oleks hagejale võinud olla vähimatki kasu. Seetõttu ei piirdunud ta ainult küsimusega, kas kõnealuste dokumentide esitamata jätmine võis mõjutada lõpliku otsuse sisu.

108. Esimese Astme Kohtu selgitused näitavad peamiselt, et kõnealused dokumendid ei oleks apellatsioonkaebuse esitajale andnud mingeid argumente, veelgi enam – tulenevalt nende dokumentide liigist ja esemest ei oleks apellatsioonkaebuse esitaja saanud neid kasutada või oleksid need dokumendid oma sisu tõttu komisjoni hinnanguid üksnes kinnitanud või igal juhul ei oleks need pakkunud mingeid vastuargumente.

109. Seepärast olen ma seisukohal, et Esimese Astme Kohus on kohandanud oma uurimismeetodit vastavalt Euroopa Kohtu praktikale ning tema järeldused on õiged.

110. Lõpetuseks tuleb analüüsida Esimese Astme Kohtu selgitusi apellatsioonkaebuse esitaja osaliselt ebajärjekindla käitumise kohta toimikuga tutvumise õiguse teostamisel. Nimelt on Esimese Astme Kohus vaidlustatud otsuse punktis 102 juhtinud õigesti tähelepanu asjaolule, et haldusmenetluse ajal ei esitanud hageja ühtki taotlust juurdepääsuks toimiku muudele materjalidele ega kasutanud ka 10. juulil 2003 komisjoni poolt pakutud võimalust soovitud dokumentidega tutvumiseks. Seda arvesse võttes tundub vastuoluline, et apellatsioonkaebuse esitaja – kuigi ta on teadlik nendest möödalaskmistest oma kaitseõiguse kasutamisel – heidab esimeses kohtuastmes ette sama kaitseõiguse rikkumist ning vastustab ka apellatsioonimenetluses esimese kohtuastme otsuse õiguslikult vaidlustamatud alused.

111. Seega tuleb teine õigusväide tagasi lükata.

113. Selle õigusväite käsitlemine nõuab kõigepealt eksporditollide tagasimaksmisele või vähendamisele suunatud menetluse raames eksisteeriva tõendamiskoormise põhjalikku käsitlemist.

3. Kolmas õigusväide: tõendamiskoormise jagamine

112. Ühenduse tolliseadustiku artikli 239 lõike 1 teise taande kohaste asjaolude või ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 905 lõike 1 kohase eriolukorra olemasolu tuvastamine eeldab teatud faktide ja asjaolude tõendamist ning hindamist. Samas vaidlevad pooled tõendamiskoormise konkreetse jagamise üle, kusjuures apellatsioonkaebuse esitaja nõuab tõendamiskoormise ümberpööramist või oma tõendamiskoormise kergendamist. Heites Esimese Astme Kohtule lõpetuseks ette tõendamiskoormise protsessiõiguslike põhimõtete tähelepanuta jätmist, väidab apellatsioonkaebuse esitaja, et tegemist on ühenduse õiguse väära rakendamisega ning seega vastuvõetava õigusväitega. [36]

114. Esiteks tuleb silmas pidada, et menetlusõiguse üldtunnustatud normide kohaselt on isikul, kes tugineb õigusnormi eeldustele, tavaliselt kohustus nende eelduste olemasolu tõendada. [37] Järelikult on reeglina importija kohustus tõendada, et eksisteerib eriline asjaolu ühenduse tolliseadustiku artikli 239 mõttes, mis õigustab eksporditollide tagasimaksmist. [38] Sama kehtib ka kaupade päritolu tõendamise kohta, kui selle küsimuse selgitamisest sõltub otsus, kas maksta eksporditollid tagasi või mitte. [39]

115. Ümberpööratult lasub aga komisjonil erilise asjaolu olemasolu üle otsustamisel –

36 – Rengeling, H./Middeke, A./Gellermann, M., viidatud eespool 12. joonealuses märkuses, § 28, lk 502–504, on seisukohal, et selliste menetlusnormide hulka, mille rikkumisele edasikaebus võib tugineda, kuuluvad lisaks menetlussätetele ka lepingud, põhikirjad ja Esimese Astme Kohtu kodukord ning menetlust reguleerivad ühenduse õiguse üldised põhimõtted. Nii võib apellatsioonkaebusega vaidlustada menetlusosaliste õiguse olla kohtulikult ärakuulatud rikkumise samamoodi nagu tõendamiskoormise või tõendamismenetluse põhimõtete rikkumise. Tõendamiskoormist käsitlevate eeskirjade korrektse rakendamise kontrollimise kohta Esimese Astme Kohtu poolt vt 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-49/92 P: Anic (EKL 1999, lk I-4125, punkt 96); 6. jaanuari 2004 aasta otsus liidetud kohtuasjades C-2/01 P ja C-3/01 P: BAI ja komisjon *vs.* Bayer (EKL 2004, lk I-23, punktid 47, 61 ja 117); 6. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-551/03 P: General Motors *vs.* komisjon (EKL 2006, lk I-3173, punktid 51 ja 52) ja 25. jaanuari 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-403/04 P ja C-405/04 P: Sumitomo Metal Industries Ltd ja Nippon Steel Corp *vs.* komisjon (EKL 2007, lk I-729, punkt 39).

37 – Samal seisukohal on ka kohtujurist Kokott oma 8. septembri 2005 .aasta ettepanekus kohtuasjas C-293/04: Beemsterboer Coldstore Services (EKL 2006, lk I-2263, punkt 47).

38 – Samal seisukohal on ka Alexander, S., *Zollkodex*, viidatud eespool 10. joonealuses märkuses, artikkel 220, punkt 4, mille kohaselt kannab tollivõlgnik tagasimaksetaotlust põhjendavate asjaolude tõendamiskoormist.

39 – Vt eespool 27. joonealuses märkuses viidatud Euroopa Kohtu 6. juuli 1993. aasta otsus kohtuasjas CT Control, punkt 39, mille kohaselt peab importija, kes soovib imporditollimaksude tagasimaksmist, mitte aga komisjon tõendama, et imporditud toode pärineb AKP riigist, kellele ühendus näeb ette sooduskohtlemise.

mille puhul tal on vastav kaalutlusõigus [40] – kohustus tõendada, et importija esitatud sertifikaadid on valed või võltsitud. Kui aga ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 904 punkti c tingimused on täidetud, siis ei pea komisjon tõendama, et erilist asjaolu ei eksisteeri, sest eespool nimetatud säte juba sisaldab ühte komisjoni jaoks siduvat ühenduse seadusandja hinnangut selles mõttes, et importija võimalikku heausksust ei saa ühenduse tolliseadustiku artikli 239 kohases menetluses kaitsmisväärsena käsitleda.

116. Nagu ma juba selgitasin oma sissejuhatavates märkustes käesolevas kohtuasjas, [41] on ühenduse seadusandja selle välistava koosseisu sisseviimisega üle võtnud Euroopa Kohtu senise praktika, mille kohaselt ei kujuta endast eksporditollide tagasimaksmist õigustavat erilist asjaolu see, et vabasse ringlusse deklareeritud kauba osas tariifse sooduskohtlemise saamiseks esitati heaukselt dokumendid, mis hiljem osutusid võltsituks. Seda kohtupraktikat põhjendati alates põhjapanevast otsusest Van Gend en Loos jt [42] sellega, et ühendus ei pea kandma rikkumiste kahjulikke tagajärgi. Euroopa Kohus tuvastas, et kehtetute päritolutunnistuste vastuvõtmist võib põhimõtteliselt lugeda ettevõtlusriskiks, millega ettevõtja peab oma tegevuse iseloomust tulenevalt arvestama, ning et ettevõtja võib võltsingu tegija vastu esitada kahjunõude.

117. Erandeid sellest reeglist on Esimese Astme Kohus tunnustanud vaid võltsimisjuhtudel, mis ületavad kõnealuse ettevõtja normaalse äririski, nagu näiteks komisjoni poolne järelevalvekohustuse rikkumine [43] või tolliametnike osavõtt õigusrikkumisest [44]. Selle esimese kohtuastme praktikaga tuleb täielikult nõustuda, sest see võtab arvesse asjaolu, et asjaomasel ettevõtjal on olenemata tema osavõttu nõudva menetluse käigust reeglina üksnes väike võimalus tollimenetluse käiku mõjutada ning seetõttu peab ta jääma

40 – Nii peab komisjon kohtupraktika kohaselt selle otsustamiseks, kas kohtuasja olukorra põhjal eksisteerivad erilised asjaolud, mille puhul asjaomast isikut ei saa süüdistada ilmses hooletuses või pettuses ühenduse tolliseadustiku artikli 239 lõike 1 mõttes, arvesse võtma kõiki olulisi asjaolusid (vt selle kohta Euroopa Kohtu 15. mai 1986. aasta otsus kohtuasjas 160/84: Oryzomyli Kavallas jt *vs.* komisjon, EKL 1986, lk 1633, punkt 16, ja Esimese Astme Kohtu 9. novembri 1995. aasta otsus kohtuasjas T-346/94: France-aviation *vs.* komisjon, EKL 1995, lk II-284, punktid 34 ja 36).

41 – Vt eespool punkt 70.

42 – Viidatud eespool 11. joonealuses märkuses, punktid 15–17.

43 – Eespool 24. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Eyckeler & Malt *vs.* komisjon, punktid 189–191, ning eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Kaufring jt, punkt 218.

44 – Eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsuse Kaufring jt punktis 231 tuvastas Esimese Astme Kohus, et üksnes sellised vead, mis tulenevad pädevate asutuste endi aktiivsest tegevusest ning mida maksukohustuslasel ei oleks olnud mõistlikult võimalik avastada, loovad aluse tollimaksu tollivormistusjärgselt sisse nõudmata jätmiseks. Selle kohtuasja keskmes oli rida Türgi ametiasutuste poolt assotsiatsioonilepingu ja sellest tuleneva assotsiatsiooniõiguse rakendamisel toimepandud rikkumisi ning komisjoni raskeid rikkumisi nende sätete rakendamise kontrollimisel. 7. juuni 2001. aasta otsuses kohtuasjas T-330/99: Rotermund (EKL 2001, lk II-1619, punkt 58) seisnes eriline asjaolu ühenduse tolliseadustiku artikli 239 mõttes pettuses, mida sai mõistlikult selgitada üksnes sihttolliasutuse töötaja aktiivse osalemisega, mistõttu Esimese Astme Kohus leidis, et komisjon ei saanud õiguspäraselt piirduda sellega, et ta nõuab hagejalt kõnealuse osaluse ametlikku ja lõplikku tõendamist. See kohtupraktika leidis äramärkimist ka 14. detsembri 2004 .aasta otsuses kohtuasjas T-332/02: Nordspedizionieri (EKL 2004, lk II-4405, punkt 58).

lootma pädevate ametiasutuste nõuetekohasele kohustuste täitmisele halduskoostöö süsteemi raames. Selles mõttes oleks ebaõiglane jätta ettevõtja kanda kahjud, mis tulenevad tegelikult haldusasutuste rikkumistest.

118. Seejuures tuleb arvestada, et kõnealuste kohtuniku õiguse alusel väljaarendatud kriteeriumide puhul saab tegemist olla üksnes väljakujunenud kohtupraktika erakorralise kohandamisega, et taastada materiaalne õiglus üksikjuhul. Kuna tegemist on erisätetega, siis võib neid üksnes kitsendavalt rakendada.[45] Muu hulgas vastab see ka ühenduse kohtute senisele praktikale, mille kohaselt lubatakse imporditollimaksude vähendamist üksnes teatud tingimustel ning konkreetsetel juhtudel; seega tuleb vastavaid sätteid kui erandeid muudest impordisätetest tõlgendada kitsalt.[46] Nende sätete kohaldamisele peab seetõttu eelnema asjaolude range kontroll koos esitatud tõendite hindamisega. Kooskõlas menetlusõiguse üldtunnustatud normidega ning arvestades Euroopa Kohtu üheseltmõistetavat praktikat alates otsusest Van Gend en Loos, pean ma loogiliseks panna apellatsioonkaebuse esitajale tõendamiskoormis ka sellise eeskirjade eiramise osas, mis võivad vastaval juhul kujutada endast erilist asjaolu ühenduse tolliseadustiku artikli 239 mõttes.

119. Apellatsioonkaebuse esitaja argumendid, mis toetavad tõendamiskoormise ümberpööramist, ei ole veenvad.

120. Nagu komisjon õigesti näitab, ei ole vastupidi apellatsioonkaebuse esitaja väidetele käesolevas asjas tegemist peamiselt tõendamiskoormise küsimusega. Tõendamiskoormise küsimus tekib pigem alles siis, kui on tõendatud vähemalt asjaolusid käsitleva vaidlustatud väite lähtepunkt. Apellatsioonkaebuse esitaja selgitustel ei ole aga mingit alust, kuna Esimese Astme Kohus ei ole leidnud pidepunkte tema väitele, et Türgi ametiasutused ei ole rakendanud assotsiatsioonilepingut nõuetekohaselt ning on rikkunud vastastikuse abi osutamise eeskirju. Pigem nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktist 194, et UCLAF-i kontrollkäik Türgisse sooritati mõistliku ajavahemiku möödudes esimese võltsingu avastamisest. Muu hulgas viitab Esimese Astme Kohus oma otsuse punktis 195 sellele, et Türgi ametiasutused kontrollisid väga suurt hulka sertifikaate, kuid siiski esitati Türgi ametiasutuste poolt võltsituks tunnistatud sertifikaatide loetelu Ravenna tolliteenistusele suhteliselt kiiresti. Lõpetuseks viitas Esimese Astme Kohus punktis 196 vaidlusaluseid sertifikaate käsitlevale mahukale kirjavahetusele ühenduse ja Türgi ametiasutuste vahel. Eeltoodut

45 – Vastavalt põhimõttele *exceptio est strictissimae interpretationis* (erandit tuleb tõlgendada kitsalt). Erisätete kitsa tõlgendamise kohta Euroopa Kohtu poolt vt 13. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-307/05: Del Cerro Alonso *vs.* Osakidetza (EKL 2007, lk I-7109, punkt 39); 23. veebruari 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-346/03 ja C-529/03: Atzeni & Lilliu (EKL 2006, lk I-1875, punkt 79) ja 1. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-286/02: Bellio Fratelli (EKL 2004, lk I-3465, punkt 46).

46 – Euroopa Kohtu 11. novembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-48/98: Söhl & Söhlke (EKL 1999, lk I-7877, punkt 52) ja eespool 23. joonealuses märkuses viidatud Esimese Astme Kohtu otsus kohtuasjas Bonn Fleisch Ex- und Import *vs.* komisjon, punkt 63.

arvestades ei saa seada kahtluse alla Esimese Astme Kohtu järeldust, et ükski veenev tõend ei toeta hageja väidet, mille kohaselt keeldusid Türgi ametiasutused ja eelkõige Türgi alaline esindus alates 2000. aastast komisjoniga koostööd tegemast.

121. Esimese Astme Kohtu tuvastatud asjaolude kohaselt ei eksisteerinud kindlasti mingeid viiteid Türgi ametiasutuste oletatava kaasabi kohta kõnealuste impordisertifikaatide võltsimisel; seega on tulemusetu apellatsioonkaebuse esitaja katse tõmmata paralleele põhikohtuasja asjaolude ja kohtuasja Kaufring jt asjaolude vahel. Vastupidi apellatsioonkaebuse esitaja väidetele ei võimalda üksnes asjaolu, et esitatakse dokumente, mis osutuvad valeks, ilmtingimata järeldada, et eksportijate ja dokumendid väljastanud tolliasutuste vahel oli mis tahes salakokkulepe, sest vastasel juhul oleks ühenduse tolliseadustiku artikli 904 punktis c sisalduv regulatsioon üleliigne.

122. Hoolimata apellatsioonkaebuse esitaja argumentatsiooni järjekindlusetusest olen ma seisukohal, et tõendamiskoormise ümberpööramine ei oleks tema taotlusele kasuks tulnud, sest ilmselgelt tegid nii komisjon kui ka UCLAF ja OLAF omal algatusel kõik nõutava, sealhulgas viisid läbi kohapealseid uurimismissioone, et selgitada koos Türgi ametiasutustega põhikohtuasja asjaolusid. Vastupidist tõestavate pidepunktide puudumisel tuleb seega lähtuda sellest, et komisjon ja Türgi ametiasutused ammendasid neile assotsiatsioonilepingu alusel antud vastastikuse abi õiguslikud võimalused. Sellega seoses tuleb sõnaselgelt meelde tuletada, et komisjonil ei ole kolmandates riikides nagu näiteks Türgis mingit iseseisvat uurimispädevust, vaid et ta sõltub selle kolmanda riigi koostöötahtest ning koostööst keeldumise puhul saab ta parimal juhul teha ise vastavad järeldused.[47] Kuivõrd komisjoni pingutused ei andnud mingeid viiteid võltsingute päritolu ega pädevate ametiasutuste nõuetevastase käitumise kohta, on arusaamatu, millist kasu oleks toonud pooltele tõendamiskoormise ümberpööramine. Sama kehtib apellatsioonkaebuse esitaja poolt nõutud vähendatud tõendamiskohustuse kohta, sest komisjon on kohustatud oma uurimiste tulemused lõpuks kohtu käsutusse andma. Selle kaudu saadud teave tuleb seega kasuks ka apellatsioonkaebuse esitajale. Esimese Astme Kohtu kindlaksmääratud tõendamiskoormise jagamise

47 – Alexander, S., *Zollkodex*, viidatud eespool 10. joonealuses märkuses, artikkel 220, punkt 72, meenutab, et ühenduse missiooni raames läbiviidava kontrolli ulatus sõltub ainult uurimise esemest ja kontrolli lubamisest vastava kolmanda riigi poolt. Asjaolu, et ühenduse kontrolli lubamist võib nõuda vastastikuse abi raames ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 81 lõike 1 teise taande alusel või et ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 94 lõike 6 teise lause kohaselt saab ühendus osaleda kolmanda riigi ametiasutuste läbiviidavas kontrollis, ei muuda arusaama, et iseseisvalt kontrollimisi läbiviivaid ühenduse missioone ei käsitleta halduskoostöö süsteemi kuuluvana. Vt võrdluseks OLAF-i pädevuste kohta Euroopa Liidus Weitendorf, S., „Die interne Betrugsbekämpfung in den Europäischen Gemeinschaften durch das Europäische Amt für Betrugsbekämpfung (OLAF)", *Europäisches und internationales Integrationsrecht*, kd 15, Hamburg 2006, lk 243, ning Kuhl, L., „Les pouvoirs d´enquête de l'OLAF", *La protection des intérêts financiers de l'Union et le rôle de l'OLAF vis-à-vis de la responsabilité pénale des personnes morales et des chefs d'entreprises et admissibilité mutuelle des preuves*, Brüssel 2005, lk 90, milles autorid viitavad sellele, et amet sõltub ka liikmesriikides läbiviidavate kontrollide puhul sealsete ametiasutuste täielikust koostööst. Nii on kohapealse kontrolli läbiviimiseks vajalik siseriiklike ametkondade eelnev luba ning järelevalve.

vaidlustamise eesmärk võib seega olla üksnes kohtu poolt õigesti tuvastatud asjaolude alusetu tagantjärele kahtluse alla seadmine. Võttes arvesse asjaolu, et lisaks Esimese Astme Kohtu tuvastatud asjaolude kontrollimisele ei kuulu Euroopa Kohtu pädevusse ka nendele asjaoludele hinnangute andmine, tuleb see õigusväide tagasi lükata.

4. Neljas õigusväide: menetlust korraldavatest menetlustoimingutest loobumine

123. Neljanda õigusväitega heidab apellatsioonkaebuse esitaja ette Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 64 lõike 4 ja artikli 65 alusel taotletud menetlust korraldavate meetmete tagasilükkamist ning seega menetlusõiguse vale rakendamist, mida Euroopa Kohus saab põhimõtteliselt kontrollida. Ometi on õigusvaidluse lahendamiseks kasutatavate menetlust korraldavate meetmete asjakohasuse üle otsustamine Esimese Astme Kohtu pädevuses. [48]

48 – Vastavalt Esimese Astme Kohtu kodukorra artiklile 49 võib kohus pärast kohtujuristi ärakuulamist igas menetluse staadiumis ette näha mis tahes menetlust korraldava meetme või menetlustoimingu. Menetlust korraldavad meetmed peavad tagama otsuste ettevalmistamise, menetluse kulgemise ja õigusvaidluste lahendamise parimates võimalikes tingimustes. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab Esimese Astme Kohus hindama, kas menetlustoimingud on kohtuvaidluse lahendamise seisukohalt vajalikud. Vt Esimese Astme Kohtu 22. veebruari 2000. aasta otsus kohtuasjas T-138/98: ACAV jt (EKL 2000, lk II-341, punkt 72) ja 16. mai 2001. aasta otsus kohtuasjas T-68/99: Toditec (EKL 2001, lk II-1443, punkt 40). Selles osas omab Esimese Astme Kohus talle kodukorraga seatud piirides kaalutlusõigust.

124. Apellatsioonkaebuse esitaja väljatoodud etteheited osutuvad eeltoodut arvestades põhjendamatuks.

125. Mis puudutab UCLAF-i 9. ja 23. detsembri 1998. aasta kontrollkäikude aruannete väidetavat esitamatajätmist, siis tuleb märkida, et Esimese Astme Kohus eeldas vaidlustatud otsuse punktis 99 õigesti, et apellatsioonkaebuse esitajal oli juurdepääs nendele dokumentidele. [49] Edasisele etteheitele aruannete mittetäielikkuse kohta tuleb vastata, et apellatsioonkaebuse esitaja möönab oma kaebuse punktis 88 ka ise, et ta sai nende aruannete puuduvad osad kätte 12. oktoobril 2005 ning seega oli tal 15. novembril 2005 asetleidnud suulise menetluse ajaks ülevaade nende dokumentide täielikust sisust. Järelikult tuli tema taotlus toimikus sisalduvate dokumentide esitamiseks õigustatult tagasi lükata, kuna sellel puudus ese.

126. Lisaks viitas Esimese Astme Kohus vaidlustatud otsuse punktis 324 asjaolule, et Türgi ametiasutused on selgelt kinnitanud, et vaidlusalused sertifikaadid on võltsingud. Esimese Astme Kohus jõudis järeldusele, et toimiku materjale ja hageja väiteid arvestades ei ole seega menetlustoimingud dokumentide autentsuse tõendamiseks käesoleva kohtuvaidluse lahendamise seisukohalt asjakohased ega ka vajalikud. Seega võib kohus talle kuuluva kaalutlusõiguse teostamisel

49 – Vt eespool ettepaneku punkt 105.

otsustada jätta need meetmed määramata. Seda otsust ei ole võimalik õiguslikult ümber lükata

127. Järelikult tuleb ka see õigusväide tagasi lükata.

5. Viies õigusväide: Türgi ametiasutuste ja komisjoni väidetavate rikkumistega seotud dokumentide/asjaolude õiguslik kvalifitseerimine

128. Sissejuhatavalt tuleb viidata sellele, et apellatsioonkaebuse esitaja vaidlustab oma viienda õigusväitega peamiselt Esimese Astme Kohtu tuvastatud asjaolud ja neile antud hinnangud, mis ei saa põhimõtteliselt olla käesoleva menetluse esemeks. Nende asjaolude ja hinnangute kontrollimine on lubatav üksnes siis, kui kontrollitakse nende õiguslikku kvalifitseerimist ja õiguslikke järeldusi, mis Esimese Astme Kohus tegi, et eitada erilise asjaolu olemasolu ühenduse tolliseadustiku artikli 239 mõttes. [50]

50 – Kui Esimese Astme Kohus on faktilisi asjaolusid tuvastanud või neid hinnanud, siis on Euroopa Kohus EÜ artikli 225 kohaselt pädev nende faktiliste asjaolude õiguslikku kvalifitseerimist ja Esimese Astme Kohtu poolt tehtud õiguslikke järeldusi kontrollima (vt selle kohta Lenaerts, K./Arts, D./Maselis, I., viidatud eespool 20. joonealuses märkuses, lk 457, punkt 16-007). Nagu Euroopa Kohus on juba mitmel korral leidnud, on niisuguse kvalifitseerimise puhul tegemist õigusküsimusega, mida sellisena võib Euroopa Kohus apellatsioonimenetluses kontrollida. Vt 3. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-499/03 P: Biegi Nahrungsmittel ja Commonfood *vs.* komisjon (EKL 2005, lk I-1751, punkt 41); 19. oktoobri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-19/93 P: Rendo jt *vs.* komisjon (EKL 1995, lk I-3319, punkt 26) ja 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-470/00: parlament *vs.* Ripa di Meana jt (EKL 2004, lk I-4167, punkt 41).

129. Täiendavalt tuleb märkida, et kuivõrd apellatsioonkaebuse esitaja lähtub oma selgitustes tõendamiskoormise teistsugusest jagamisest, kui Esimese Astme Kohus aluseks võttis, [51] siis tuleb see õiguslik käsitlus – arvestades minu järeldusi kolmanda õigusväite kohta – tagasi lükata.

130. Järgnevalt käsitlen ma lähemalt Türgi ametiasutuste ja komisjoni väidetavaid rikkumisi, millele apellatsioonkaebuse esitaja rajab oma argumentatsiooni erilise asjaolu tõestamiseks. Vältimaks kordamist, keskendun ma oma selgitustes nendele aspektidele, mis tunduvad mulle eriti olulised, ning käsitlen üksnes lühidalt aspekte, millele ma olen juba õigusliku hinnangu andnud.

a) Türgi ametiasutuste väidetav rikkumine

i) Kõnealuse 32 sertifikaadi A.TR.1 võltsinguna käsitlemine

131. Seoses kõnealuse 32 sertifikaadi A.TR.1 võltsinguks pidamisega piisab viitest sellele, et Esimese Astme Kohus on õigesti tõdenud,

51 – Apellatsioonkaebuse punkt 108.

et Türgi sertifikaatide ehtsuse tuvastamine on ühenduse õigusega sätestatud pädevusjaotuse alusel üksnes vastavate Türgi ametiasutuste pädevuses. [52] Nagu Esimese Astme Kohus õigesti märkis, kinnitasid Türgi ametiasutused, et need sertifikaadid on võltsitud. [53]

iii) Türgi tolliasutuste rikkumine seoses templiga

134. Järgnevalt tuleb tagasi lükata apellatsioonkaebuse esitaja väide, mis käsitleb Türgi tolliasutuste rikkumist seoses templiga, kuna ta ei ole nõutava täpsusega selgitanud, millises ulatuses on Esimese Astme Kohus teinud ülekontrollimist vajava õigusliku vea. Juba üksnes see asjaolu iseenesest õigustab eeltoodud väite vastuvõetamatuna tagasilükkamist.

ii) Sertifikaat A.TR.1 WVB D 437214

132. Nagu Esimese Astme kohus oma otsuse punktis 129 jj õigesti tuvastas, kõrvaldas Türgi ametiasutuste 22. augusti 2003. aasta kiri kõik kahtlused seoses sellega, kas sertifikaat D 437214 on võltsitud või mitte.

135. Ennetavalt tuleb viidata asjaolule, et kui apellatsioonkaebuse esitaja tahab kõnealuste sertifikaatide ja nõuetekohasteks tunnistatud sertifikaatide templijäljendite näilise sarnasuse põhjal järeldada, et kõnealused sertifikaadid ei ole võltsitud, vaid üksnes ebaõiged, siis selles osas tuleb märkida, et õiguslikus mõttes ei saa see järeldus eespool toodud põhjustel asendada Türgi ametiasutuste ühest hinnangut.

133. Siiski ei saa kõnealuste sertifikaatide võltsingutena iseloomustamine iseenesest õigustada etteheidet rikkumise kohta, rääkimata väitest Türgi ametiasutuste kaasabi kohta. Seega tuleb apellatsioonkaebuse esitaja väide seoses rikkumisega kõnealuse 32 sertifikaadi A.TR.1 võltsinguks lugemisel tagasi lükata.

iv) Türgi ametiasutuste rikkumine seoses ametlike dokumentide registreerimisega

136. Tuleb nõustuda Esimese Astme Kohtu seisukohaga, et ei assotsiatsioonilepingust ega selle rakenduseeskirjadest ei tulene Türgi ametiasutustele vastava registri pidamise

52 – Vt eespool ettepaneku punkt 83.
53 – Vt eespool ettepaneku punkt 85.

kohustust. Siiski tuleb nõustuda ka apellatsioonkaebuse esitaja hinnanguga tema kaebuse punktis 136, et ametlike dokumentide registreerimine on organiseeritud ametiasutuses tavaline praktika ning seega iseenesestmõistetav. Nagu apellatsioonkaebuse esitaja märgib, on registreerimine samaaegselt ka nõuetekohase vastastikuse abi osutamise alus.

137. Sellest hoolimata ei saa see järeldus üksi toetada apellatsioonkaebuse esitaja väidet, et kõnealuste sertifikaatide näol on tegemist ehtsate sertifikaatidega. Türgi ametiasutuste ühesed hinnangud räägivad selle väite vastu. Pigem tuleb eelistada Esimese Astme Kohtu argumentatsiooni, mille kohaselt oli võltsija huvi kasutada iga võltsitud sertifikaadi puhul seaduslikule sertifikaadile vastavat registreerimisnumbrit. Õigusnormi ei ole selle argumentatsiooniga rikutud.

v) Türgi ametiasutuste rikkumine ebaõigete sertifikaatide väljastamisele kaasaaitamise kaudu

138. Nagu juba selgitatud, jõudis Esimese Astme Kohus järeldusele, et üksnes asjaolu, et vaidlusalused sertifikaadid olid võltsitud, ei võimalda järeldada, et Türgi ametiasutused aitasid kaasa nende võltsingute valmistamisele.

vi) Türgi ametiasutuste rikkumine vastastikuse abi raames

139. Esimese Astme Kohus tuvastas vaidlustatud otsuse punktides 194–206, et Türgi ametiasutuste koostöö oli täiesti korrektne. Ta viitas eelkõige asjaolule, et kõnealuste sertifikaatide kontrollimise algatasid Türgi ametiasutused ise ning et nad kontrollisid suhteliselt lühikese aja jooksul mitusada sertifikaati, esitasid oma uurimistulemused ühenduse institutsioonidele ning võimaldasid lisaks komisjonile mitu kohapealset kontrollkäiku. Neid järeldusi ei ole võimalik õiguslikult ümber lükata.

140. Apellatsioonkaebuse esitaja väitest, et Türgi ametiasutused varjasid dokumente või takistasid uurimist, ei saa samuti järeldada, et Esimese Astme Kohus hindas talle esitatud asjaolusid õiguslikult valesti, kuna need selgitused on sisutud ja nende tõenduseks ei ole esitatud ühtegi veenvat tõendit.

141. Kuivõrd apellatsioonkaebuse esitaja tugineb enda algatatud menetlustele Zollkriminalamt Kölnis ja Finanzgericht Hamburgis, siis selles osas tuleb märkida, et siin on tegemist menetlustega, millel ei ole käesolevas asjas vaidlusaluse tagasimaksemenet-

lusega ilmselgelt mingit seost ning millest apellatsioonkaebuse esitaja ei teavitanud komisjoni ka tagasimaksemenetluse raames. Selles osas tuleb nimetatud väide tagasi lükata kui tähtsusetu.

142. Niisama tähtsusetud on ka apellatsioonkaebuse esitaja selgitused sertifikaatide D 141591 ja D 412662 kohta, sest kumbki neist ei olnud komisjoni vaidlustatud otsuse ese. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 199 viitab Esimese Astme Kohus sellele, et sertifikaat D 141591 ei kuulunud käesoleva juhtumi vaidlusaluste sertifikaatide hulka, sest hageja ei esitanud võltsingu tuvastamise järel toimunud tollimaksu sissenõudmise peale hagi ega taotlust sissenõutud tollimaksu tagasimaksmiseks, mööndes nii vaikimisi, et kõnealune sertifikaat ei ole ehtne.

vii) Türgi ametiasutuste rikkumine muude asjaolude alusel ning Mersinis toiminud uurimise takistamine

143. Tagasi lükata tuleb ka apellatsioonkaebuse esitaja muud selgitused Türgi ametiasutuste oletatavate rikkumiste kohta. Need selgitused viivad Esimese Astme Kohtu tuvastatud asjaolude kahtluse alla seadmiseni, ilma et selgelt ära näidataks, kus on rikutud õigusnormi.

144. Esimese Astme Kohus on õigustatult lugenud ebaoluliseks apellatsioonkaebuse esitaja viite läbirääkimistele Türgi peaministri majandusbürooga ja uurimismenetluse algatamisele oma eksportija Akmani suhtes, samuti apellatsioonkaebuse esitaja sisutud väited, et hoolimata UCLAF-i rohketest kontrollkäikudest kohapeal nurjasid Türgi ametiasutused komisjoni uurimise Türgis. Vastupidi apellatsioonkaebuse esitaja arvamusele ei avalda need väited mõju asjaolude hindamisele. Igal juhul ei luba need teha järeldust sertifikaatide pelga ebaõigsuse ega Türgi ametiasutuste rikkumise kohta.

b) Komisjoni väidetavad rikkumised

145. Apellatsioonkaebuse esitaja heidab komisjonile ette ühtekokku nelja rikkumist, mis peaksid tema arvates kujutama endast erilisi asjaolusid ühenduse tolliseadustiku artikli 239 mõttes. Esimese Astme Kohus jõudis vaidlustatud otsuses siiski järeldusele, et komisjon ei ole mingeid kohustusi rikkunud. Nagu järgnevalt näidatakse, tuleb selle hinnanguga täielikult nõustuda.

i) Rikkumine Türgi suhtes kehtiva sooduskorra kontrollimisel

146. Esimese Astme Kohus tuvastas kõigepealt õigesti, et mis puudutab etteheidet

rikkumiste kohta assotsiatsioonilepingu rakendamise järelevalve ja kontrolli teostamisel, siis tuleb märkida, et EÜ artiklist 211 ja nõuetekohase halduse põhimõttest tulenevalt oli komisjonil kohustus tagada assotsiatsioonilepingu nõuetekohane rakendamine. [54] Esimese Astme Kohus viitas sellele, et nimetatud kohustus tuleneb ka assotsiatsioonilepingust endast ning assotsiatsiooninõukogu erinevatest otsustest. [55]

147. Esimese Astme Kohus tuvastas pärast kõigi asjaolude hindamist, et komisjon on teinud kõik nõutava tagamaks Türgiga sõlmitud assotsiatsioonilepingu nõuetekohane rakendamine. Esimese Astme Kohus tõstis vaidlustatud otsuse punktis 238 õigesti esile, et komisjon viis Türgi territooriumil läbi uurimised niipea, kui tekkisid esimesed kahtlused liikumissertifikaatide võltsimise suhtes.

148. Esimese Astme Kohus pani tõendamiskoormise komisjoni võimaliku rikkumise tõendamiseks apellatsioonkaebuse esitajale kooskõlas menetlusõiguse üldtunnustatud normidega. Selles osas lükkas ta tagasi nii apellatsioonkaebuse esitaja üldised väited ja kahtlustused kui ka viimase püüde kasutada analoogiat kohtuotsuse Kaufring jt aluseks olnud asjaoludega. Esimese Astme Kohus oli seisukohal, et eespool nimetatud kohtuasja asjaolud ei ole käesolevas kohtuasjas uuritud asjaoludega võrreldavad, sest kohtuotsuses Kaufring jt tuvastas Esimese Astme Kohus, et Türgi ametiasutused on pannud toime raskeid rikkumisi – eelkõige assotsiatsioonilepingu sätete rakendamatajätmise näol –, mis puudutasid kogu televiisorite eksporti Türgist. Need rikkumised soodustasid ekspordipettusi ning olid aluseks eriolukorra tekkimisele eksportijate jaoks ühenduse tolliseadustiku artikli 239 mõttes. Seevastu käesoleval juhul ei ole sellised rikkumised seoses vaidlusaluste sertifikaatidega Esimese Astme Kohtu arvates tõestatud.

149. Tegelikult ei leidunud käesoleva kohtuvaidluse ajendiks olnud sündmuste toimumise ajal mingeid viiteid assotsiatsioonilepingu sätete süstemaatilisele rikkumisele, mis oleks pidanud andma komisjonile põhjust kõrgendatud valvsuseks Türgi suhtes kehtiva sooduskorra järelevalvel. Seega ei saanud talle mingit rikkumist ette heita. Järelikult ei ole Esimese Astme Kohus asjaolude õiguslikul hindamisel õigusnormi rikkunud.

ii) Templijäljendite edastamatajätmisest tulenev rikkumine

150. Esimese Astme Kohus on vaidlustatud kohtuotsuses õigesti järeldanud, et ei Türgi ega ka komisjon ei olnud käesolevas asjas kohaldatavate õigusnormide alusel kohustatud edastama templite või allkirjade näi-

54 – Eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Kaufring jt, punkt 257, ning eespool 24. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Eyckeler & Malt *vs.* komisjon, punkt 165; Euroopa Kohtu 15. jaanuari 1986. aasta otsus kohtuasjas 175/84: Krohn *vs.* komisjon (EKL 1986, lk 753, punkt 17).

55 – Eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Kaufring jt, punkt 258.

diseid. Komisjonipoolne templijäljendite edastamata jätmine Itaalia tolliasutustele ei ole seega rikkumine.

151. Vastupidi apellatsioonkaebuse esitaja seisukohale ei tulene templijäljendite edastamise kohustus ka ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artiklist 93. Nimetatud sätte selge sõnastuse kohaselt ei ole see norm seotud käesolevas asjas vaidlusaluste sertifikaatidega A.TR.1, vaid üksnes vormiga APR ja päritolusertifikaatide vormiga A, mis on omakorda seotud ainult kaupade impordiga arenguriikidest. [56]

152. Vastupidi apellatsioonkaebuse esitaja arvamusele ei tunnistatud ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artiklit 93 kohaldatavaks *mutatis mutandis* ka EMÜ-Türgi assotsiatsioonilepingu alusel vastuvõetud otsustega. See kehtib ka otsuse nr 1/96 artikli 4 kohta. Vastupidi apellatsioonkaebuse esitaja väidetele ei kuuluta see säte ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artiklit 93 mingil juhul käesolevas asjas kohaldatavaks. Apellatsioonkaebuse esitaja jätab tähelepanuta, et ühenduse tolliõiguse sätted on Türgiga sõlmitud assotsiatsioonilepingu kohaldamisalas rakendatavad üksnes siis ning sel määral, nagu on selgesõnaliselt ette nähtud assotsiatsioonilepingus või selle alusel vastuvõetud otsustes. Ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 93 lülitamist assotsiatsioonilepingu kohaldamisalasse ei ole siiski kunagi toimunud. Vastavalt sellele ei saa apellatsioonkaebuse esitaja viidata ühelegi õigusnormile, mille alusel oleks ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikkel 93 tunnistatud käesolevas asjas kohaldatavaks.

153. Seega on tõestatud, et ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikkel 93 ei ole käesolevas asjas kohaldatav selle sõnastuse tõttu ning et seda ei ole tunnistatud kohaldatavaks ka Türgiga sõlmitud assotsiatsioonilepingu raames.

iii) Importijate õigeaegse hoiatamise kohustuse rikkumine

154. Importijate õigeaegse hoiatamise kohustuse rikkumine eeldab sellest mõistest tulenevalt, et komisjonil lasub selline ühenduse õigusest tulenev kohustus. Esimese Astme Kohus on ühenduse kohtute praktikale tuginedes [57] vaidlustatud kohtuotsuse punktis 270 siiski sedastanud, et ükski ühenduse õiguse säte ei kohusta otseselt komisjoni

56 – See tuleneb ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 67 lõikest 1 koosmõjus artikli 80 punktiga a, mis puudutavad arenguriikidele kehtestatud sooduskorda. Vt lisaks ülevaadet soodustatud päritolusertifikaatide ja vaba liikumise sertifikaatide kohta väljaandes Lux, M., *Das Zollrecht der EG*, Köln 2003, lk 136. Türgist pärinevate kaupade päritolusertifikaadid kannavad lühendit A.TR, samas kui vormi A kasutatakse kaupade puhul, mis pärinevad arenguriikidest, kes saavad kasu üldisest soodussüsteemist kui ühenduse iseseisvast instrumendist kaubavahetuseks kolmandate riikidega.

57 – Euroopa Kohtu 7. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-61/98: De Haan Beheer (EKL 1999, lk I-5003, punkt 36) ja eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Hyper *vs.* komisjon, punkt 126.

hoiatama importijaid, et tal on nende poolt sooduskorra raames tehtud tollitoimingute õiguspärasuse osas kahtlusi.

155. See ei välista siiski võimalust, et tulenevalt asjaoludest võib komisjon oma hoolsuskohustuse alusel olla kohustatud ühenduse importijaid üldiselt teavitama. Selline hoiatamiskohustus saab siiski tekkida üksnes juhul, kui komisjonil on tõsiseid kahtlusi seoses suure hulga sooduskorra alusel tehtud eksporditoimingute nõuetele vastavusega. [58]

156. Nagu Esimese Astme Kohus on tuvastanud oma otsuse punktis 273, ei ole hageja veenvalt tõendanud, et Türgi ametiasutused panid toime selliseid tõsiseid rikkumisi, mis mõjutasid kogu puuviljamahla kontsentraadi eksporti ja hõlbustasid võltsitud sertifikaatide liikumist. Seega ei ole võimalik, et esineks mis tahes analoogia kohtuotsuse Kaufring jt aluseks olnud faktiliste asjaoludega.

157. Apellatsioonkaebuse esitaja selgitused käesolevas apellatsioonimenetluses ei võimalda anda mingit muud hinnangut, sest tema etteheide apellatsioonkaebuse punktides 225 ja 226 puudutab sõnaselgelt ebaõigete, mitte aga võltsitud liikumissertifikaatide väljastamist, mistõttu ta ei suuda jätkuvalt esitada tõendeid, mis kinnitaksid Türgi ametiasutuste kaasabi võltsingute valmistamisel. Lisaks sellele tugineb apellatsioonkaebuse esitaja vastuvõetamatule väitele, sest tema selgituste eesmärk ei ole üksnes Esimese Astme Kohtu õiguslike põhjenduste kontrollimine, vaid ilmselgelt ka uute asjaolude tuvastamine, mis ei kuulu Euroopa Kohtu kui apellatsiooniinstantsi pädevusse.

158. Sellest hoolimata tuleb rõhutada, et Esimese Astme Kohus on vaidlustatud otsuse punktis 274 arvesse võtnud, et apellatsioonkaebuse esitaja teostas käesolevas asjas vaidlusaluse impordi ajavahemikul aprill 1995 kuni november 1997, samas kui kahtlus Türgi sertifikaatide A.TR.1 ehtsuse või sisulise õigsuse osas tekkis alles pärast seda, nimelt alates 1998. aastast. Seega oli komisjonil võimalik võltsitud sertifikaatidest teada saada alles pärast seda, kui Itaalia ametiasutused avastasid esimese võltsitud sertifikaadi ja kui komisjon oli algatanud uurimismenetluse. Selle põhjal tuleb järeldada, et isegi kui komisjon oli alates 1998. aastast kohustatud ühenduse importijaid hoiatama, ei saanud see kuidagi mõjutada käesolevas asjas vaidlusalust importi, mis toimus aastatel 1995–1997.

159. Seega on Esimese Astme Kohus õigustatult eitanud komisjonipoolse kohustuse olemasolu importööre õigeaegselt hoiatada.

58 – Vt eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Hyper *vs.* komisjon, punkt 128.

iv) Asjaolude selgitamise ja hindamisega seotud rikkumine Türgis läbiviidud uurimistel

160. Seoses etteheitega rikkumiste kohta asjaolude selgitamisel ja hindamisel Türgis läbiviidud uurimistel on Esimese Astme Kohus vaidlustatud otsuse punktis 284 õigesti tuvastanud, et hageja ei ole oma argumentide toetuseks esitanud veenvaid tõendeid. Asjaolude hindamisel jõudis Esimese Astme Kohus õigustatult järeldusele, et uurimistel on komisjon kõiki faktilisi asjaolusid nõuetekohaselt uurinud ja seejärel hinnanud.

161. Kuna apellatsioonkaebuse esitaja heidab selle õigusväitega uuesti ette tõendamiskoormise õiguslikult väära jagamist, siis tuleb see väide – võttes arvesse minu selgitusi kolmanda õigusväite kohta – tagasi lükata.

162. Lisaks tuleb tuvastada, et apellatsioonkaebuse esitaja tugineb vastuvõetamatule väitele, sest tema selgituste eesmärk ei ole üksnes Esimese Astme Kohtu õiguslike põhjenduste kontrollimine, vaid ilmselgelt ka uute asjaolude kontroll. Eelkõige ei ole ta suutnud piisavalt selgelt näidata, mil viisil on Esimese Astme Kohus selles osas õigusnormi rikkunud. Kuna see ei vasta apellatsioonkaebuse põhjendustele esitatavatele menetlusnõuetele, siis tuleb ka see väide tagasi lükata.

c) Vahejäreldus

163. Kokkuvõttes tuleb tuvastada, et käesoleval juhul ei ole komisjon ega ka Türgi ametiasutused oma kohustusi rikkunud ning seega ei ole tegemist eriolukorraga ühenduse tolliseadustiku artikli 239 ja ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 905 mõttes. Järelikult tuleb ka viies õigusväide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

6. Kuues õigusväide: tollikomitee/assotsiatsiooninõukogu kokkukutsumata jätmine komisjoni poolt

164. Kuuendas õigusväites kritiseerib apellatsioonkaebuse esitaja asjaolu, et komisjon ei pöördunud tollikomitee või assotsiatsiooninõukogu poole, et takistada ühenduse ja Türgi vahelises kaubavahetuses esilekerkinud kõrvalekaldeid. Apellatsioonkaebuse esitaja arvates rikutakse vaidlustatud kohtuotsuses õigusnormi sellega, et Esimese Astme Kohus piirdus assotsiatsiooninõukogu ja mõlema poole esindajatest koosneva tollikomitee lepinguga kehtestatud kohustuste kirjeldamisega, ilma et ta oleks andnud neile eeskirjadele õigusliku hinnangu seoses konkreetse asjaga. Lisaks ei teinud ta esitatud asjaolude

põhjal vajalikke õiguslikke järeldusi komisjoni nõutava käitumise kohta. [59]

165. Selle etteheitega ei saa nõustuda, sest vaidlustatud kohtuotsuse punktis 239 uuris Esimese Astme Kohus põhikohtuasja asjaolusid, et selgitada välja, kas konkreetses asjas olid olemas tingimused mõlema poole esindajatest koosneva tollikomitee sekkumiseks.

166. Selle organi töölerakendamiseks komisjoni initsiatiivil oleks tulnud rakendada otsuse nr 1/95 artikli 52 lõiget 2, mille kohaselt arutavad lepingupooled komitees läbi kõik küsimused, mis puudutavad selle otsuse rakendamist ning tekitavad ühe lepingupoole jaoks raskusi. See komitee oleks otsuse nr 1/95 artikli 52 lõike 1 kohaselt pädev andma assotsiatsiooninõukogule soovitusi tolliliidu nõuetekohaseks toimimiseks. Siiski ei olnud ilmselgelt olemas mingeid viiteid, mis osutanuks märkimisväärsetele raskustele. Pigem tuleb lähtuda sellest, et Türgi ametiasutuste koostöövalmidust arvesse võttes ei olnud nende organite kokkukutsumine nõutav ega õigustatud.

167. Nii on Esimese Astme Kohus vaidlustatud otsuse punktis 239 õigesti tuvastanud, et hageja ei ole tõendanud, et komisjon kohtas Türgi Vabariigiga kokkulepitud halduskoostöö käigus selliseid raskusi, mille tõttu oleks olnud põhjendatud nendes organites läbirääkimiste alustamine konkreetsete meetmete üle nende raskuste tõrjumiseks.

168. Seepärast oli Esimese Astme Kohus õigustatult seisukohal, et ei saa tuvastada analoogiat kohtuotsuse Kaufring jt aluseks olnud faktiliste asjaoludega, kuna seoses vaidlusaluste liikumissertifikaatidega ei ole tõendatud Türgi ametiasutuste sarnaseid rikkumisi, mis oleksid olnud aluseks eriolukorra tekkimisele. [60]

169. Seetõttu ei olnud komisjon kohustatud pöörduma tollikomitee või assotsiatsiooninõukogu poole. Järelikult tuleb see õigusväide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

7. Seitsmes õigusväide: apellatsioonkaebuse esitaja sertifikaadiga A.TR.1. WVB D 437214 seotud õigustatud huvi tunnustamata jätmine

170. Selles osas, milles apellatsioonkaebuse esitaja tugineb seitsmenda õigusväite

59 – Apellatsioonkaebuse punkt 240.

60 – Vt eespool ettepaneku punkt 148.

puhul ilmselgelt ühenduse tolliseadustiku artikli 221 lõikes 3 sätestatud kolmeaastasele aegumistähtajale, [61] hoidmaks kõrvale imporditollimaksude tasumise kohustusest, tuleb vastata, et see väide tugineb ühenduse õiguse ebaõigele tõlgendamisele.

171. Esiteks jätab see väide tähelepanuta asjaolu, et käesolevas õigusvaidluses on tegemist ühenduse tolliseadustiku artikli 239 kohase imporditollimaksude vähendamise või tagasimaksmisega, mitte aga ühenduse tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b kohase tollivõlast tuleneva maksusumma kohta tehtava järelarvestuskande arvestamata jätmisega – nagu arvab apellatsioonkaebuse esitaja –, millele kohaldub ühenduse tolliseadustiku artikli 221 lõige 3. [62] Siin on tegemist kahe erineva menetlusliigiga, millel on erinevad formaalsed ja materiaalsed tingimused ning mida tuleb teineteisest sõltumatult kontrollida. [63] Selles mõttes tuleb hüpoteetilised kaalutlused nimetatud sätte võimaliku rakendatavuse kohta Esimese Astme Kohtu teistsuguse otsuse korral tagasi lükata kui tähtsusetud.

172. Teiseks rajanevad need väited õiguslikult ekslikul seisukohal, et Esimese Astme Kohus oleks pidanud vaidlustatud otsuse formaalsetel põhjustel tühistama. Nagu Esimese Astme Kohus vaidlustatud otsuse punktis 133 õigesti selgitas, oleks ka vaidlustatud otsuse osaline tühistamine võinud kaasa tuua sisult identse uue otsuse tegemise. Küll vastab küll tõele see – nagu Esimese Astme Kohus on vaidlustatud otsuse punktis 128 tuvastanud –, et komisjon ei saanud enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist, st enne 18. detsembrit 2002 teha Türgi ametiasutuste ebaselgete tunnistuste tõttu õiguspäraselt otsust, et sertifikaat D 437214 on võltsitud. Siiski osutus see järeldus lõppkokkuvõttes objektiivselt õigeks, nagu seda lõpuks kinnitas Türgi ametiasutuste 22. augusti 2003. aasta kiri. Ühenduse kohtute praktika kohaselt puudub hagejal igasugune õigustatud huvi otsuse tühistamiseks vorminõuete rikkumise tõttu juhul, kui otsuse tühistamine võib kaasa tuua uue, tühistatud otsusega sisult identse

61 – Oma apellatsioonkaebuse punktis 254 viitab apellatsioonkaebuse esitaja ühenduse tolliseadustiku artikli 218 lõikes 3 sätestatud 3-aastasele tähtajale, mille puhul ei ole erinevalt tema poolt väidetust siiski tegemist aegumistähtajaga. See säte kehtestab hoopis spetsiaalse tähtaja, mille jooksul määratakse tollivõla tekkimisel tasumisele kuuluvate tollimaksude täpne summa. See säte kehtib muudel kui tollivõla tekkimise tavajuhtudel ja seega ka ühenduse tolliseadustiku artikli 220 kohasel tollimaksu tollivormistusjärgsel sissenõudmisel, mida apellatsioonkaebuse esitaja ilmselgelt silmas pidas (vt Alexander, S., *Zollkodex*, viidatud eespool 10. joonealuses märkuses, artikkel 218, punkt 6).

62 – Vt Galera Rodrigo, S., *Derecho aduanero español y comunitario*, Madrid 1995, lk 312; Bleihauer, H.-J., *Lehrbuch des Europäischen Zollrechts*, viidatud eespool 10. joonealuses märkuses, lk 416. Viimase autor lähtub sellest, et ühenduse tolliseadustiku artikli 220 kohane tollimaksu tollivormistusjärgne sissenõudmine tuleb pärast ühenduse tolliseadustiku artikli 239 kohase imporditollimaksude vähendamise või tagastamise otsuse tegemist (maksu tasumise eest vastutava isiku kasuks) kõne alla üksnes siis, kui taastub esialgne ühenduse tolliseadustiku artikli 242 kohane tollivõlg, näiteks siis, kui tollimaksu on vähendatud või vastav tollimaksu summa on tagasi makstud ekslikult. Selliseid asjaolusid käesolevas kohtuasjas siiski ilmselgelt ei esine, kuna enne komisjoni otsust ei langetatud seoses vaidlusaluste kaupade liikumissertifikaatidega ühenduse tolliseadustiku artikli 239 alusel mingit soodustavat otsust vähendamise või tagastamise kohta. Samuti ei esine asjaolusid, mille puhul võiks üldse kõne alla tulla – nagu arvab Huchatz, W., *Lehrbuch des Europäischen Zollrechts*, viidatud eespool 10. joonealuses märkuses, lk 379, 380 – ühenduse tolliseadustiku artikli 220 kohane tollimaksu tollivormistusjärgne sissenõudmine. Sellega on esiteks tegemist juhtudel, mil haldusasutused ei ole maksusumma arvestuskannet teinud ühenduse tolliseadustiku artiklites 218 ja 219 seatud tähtaegade jooksul. Teiseks kohaldatakse seda siis, kui kanne on tehtud tollivõla tekkimisel seaduse alusel tasumisele kuuluva tollimaksu summast väiksema summa kohta.

63 – Vt Alexander, S., *Zollkodex*, viidatud eespool 10. joonealuses märkuses, artikkel 220, punkt 8, kes osutab erinevatele tingimustele, mis võivad viia ühenduse tolliseadustiku artikli 239 lõike 1 teise taande kohase vähendamise või tagasimaksmiseni ja ühenduse tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b kohase arvestuskande tegematajätmiseni tasumisele kuuluva tollimaksu summa kohta. See asjaolu muudab vajalikuks paralleelsete menetluste läbiviimise.

otsuse tegemise.[64] Esimese Astme Kohtu otsust ei ole seega võimalik õiguslikult ümber lükata.

173. Järelikult tuleb ka see õigusväide tagasi lükata.

8. Kaheksas õigusväide: õigluse ja riski kaalutlemine

174. Nagu Esimese Astme Kohus vaidlustatud otsuse punktis 295 tõdes, ei väljendanud komisjon vaidlustatud otsuses arvamust hageja hoolsuse või hooletuse kohta. Selle põhjal otsustas kohus, et apellatsioonkaebuse esitaja väide, et puudus hageja ilmne hooletus, on ainetu ning tuleb seega tagasi lükata.

175. Kuivõrd apellatsioonkaebuse esitaja väidab, et Esimese Astme Kohus jättis vääralt õigluse ja riski kaalutlemata, ei saa tema väitega nõustuda, sest Esimese Astme Kohus ei olnud mingil juhul kohustatud seda tegema.

64 – Euroopa Kohtu 6. juuli 1983. aasta otsus kohtuasjas 117/81: Geist *vs.* komisjon (EKL 1983, lk 2191, punkt 7); Esimese Astme Kohtu 18. detsembri 1992. aasta otsus kohtuasjas T-43/90: Díaz García *vs.* parlament (EKL 1992, lk II-2619, punkt 54); 20. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas T-261/97: Orthmann *vs.* komisjon (EKL AT 2000, lk I-A-181 ja II-829, punktid 33 ja 35) ning 3. detsembri 2003. aasta otsus kohtuasjas T-16/02: Audi/HABM [TDI] (EKL 2003, lk II-5167, punktid 97 ja 98).

176. Nagu apellatsioonkaebuse esitaja oma apellatsioonkaebuse põhjenduse punktides 257 ja 258 ise tunnistab, ei ole ettevõtjate usaldus hiljem võltsituks osutuvate impordisertifikaatide kehtivuse suhtes reeglina ühenduse õigusega kaitstud, vaid see loetakse tavalise ettevõtlusriski alla kuuluvaks.[65] Ühenduse seadusandja on ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 904 punktis c juba teinud selge riskikaalutluse, millega ühenduse kohtud on ühenduse õiguse tõlgendamisel seotud.

177. Kuigi apellatsioonkaebuse esitaja tuletab ühenduse kohtute praktikast, et komisjon oleks pidanud läbi viima õigluse ja riski üldise kaalutlemise, ei saa ta enda viidatud kohtupraktikale tugineda. Tema viidatud kohtuotsuses Bonn Fleisch[66] leidsid aset nii liikmesriigi tolliasutuste kui ka komisjoni rikkumised oma hoolsuskohustuse täitmisel, millega ei ole aga tegemist käesolevas asjas.[67] Sama kehtib ka viidatud kohtuotsuse Eyckeler & Malt[68] kohta.

178. Järelikult tuleb ka see õigusväide tagasi lükata kui ilmselgelt põhjendamatu.

65 – Vt eespool ettepaneku punktid 70 ja 112–115.

66 – Viidatud eespool 23. joonealuses märkuses, punktid 115–117.

67 – Vt eespool ettepaneku punktid 163 ja 169.

68 – Viidatud eespool 24. joonealuses märkuses.

9. Üheksas õigusväide: ühenduse tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b rikkumine

179. Üheksanda õigusväitega toob apellatsioonkaebuse esitaja välja rikkumise ühenduse tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b osas, mis piirab järelarvestuskande tegemist õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtte alusel.[69] Nimetatud sätte eesmärk on kaitsta tollivõla tasumise eest vastutava isiku õiguspärast ootust kõikide selliste tegurite põhjendatuse osas, mida kasutati tollimaksu summa kohta järelarvestuskande tegemise või tegematajätmise otsuses.[70]

180. Selle sätte kohaselt ei tohi siseriiklikud ametiasutused võlgnetavat maksu tollivormistusjärgselt sisse nõuda üksnes siis, kui on kumulatiivselt täidetud kolm tingimust. Kui need tingimused on täidetud, on maksu tasumise eest vastutaval isikul õigus taotleda tollimaksu tollivormistusjärgselt sissenõudmata jätmist.[71] Esiteks peab sissenõudmata jätmine tuginema pädevate ametivõimude veale. Teiseks peab see viga olema selline, mida heauskne maksukohustuslane ei saanud mõistlikult avastada vaatamata oma ametialasele kogemusele ja hoolsusele, millega ta pidi toimima. Kolmandaks peab maksukohustuslane olema järginud kõiki kehtivaid sätteid tollideklaratsiooni kohta.[72]

181. Kohtuvaidluse poolte vahel on peamiselt vaieldav vea mõiste, kusjuures apellatsioonkaebuse esitaja lähtub selle tingimuse olemasolust käesoleval juhul. Ta heidab Esimese Astme Kohtule ette, et too jättis tähelepanuta Türgi tolliasutuste aktiivse kaasabi kõnealuse 32 sertifikaadi A.TR.1 väljastamisel ja kasutamisel.

182. Seda väidet ei saa õiguslikest ja faktilistest põhjustest tulenevalt toetada.

183. Kõigepealt tuleb silmas pidada, et ametlike dokumentide võltsingute heauskne esitamine, mis on eriti tõenäoline soodustõendite puhul, ei ole õiguslikult käsitletav veana ühenduse tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b mõttes.[73] Euroopa Kohtu praktika nõuab sellise vea tunnustamiseks tolliasu-

69 – Euroopa Kohtu 16. juuni 1992. aasta otsus kohtuasjas C-187/91: Belovo (EKL 1992, lk I-4937, punkt 14) ja 5. oktoobri 1988. aasta otsus kohtuasjas 210/87: Padovani (EKL 1988, lk 6177, punkt 6).

70 – Eespool 11. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Mecanarte, punkt 19, ja 14. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-251/00: Ilumitrónica (EKL 2002, lk I-10433, punkt 39).

71 – Euroopa Kohtu 1. aprilli 1993. aasta otsus kohtuasjas C-250/91: Hewlett Packard France (EKL 1993, lk I-1819, punkt 12); eespool 13. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas Faroe Seafood jt, punkt 84, ning 19. oktoobri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-15/99: Sommer (EKL 2000, lk I-8989, punkt 35).

72 – Eespool 71. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Hewlett Packard France, punkt 13; eespool 13. joonealuses märkuses viidatud 14. mai 1996. aasta otsus kohtuasjas Faroe Seafood jt, punkt 83; 26. novembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-370/96: Covita (EKL 1998, lk I-7711, punktid 25–28) ning 11. oktoobri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-30/00: William Hinton & Sons (EKL 2001, lk I-7511, punktid 68, 69, 71 ja 72).

73 – Vt selles osas ka Alexander, S., *Zollkodex*, viidatud eespool 10. joonealuses märkuses, artikkel 220, punktid 18 ja 65.

tuste tegevuse ning selle tegevuse ja vea vahelise põhjusliku seose olemasolu.[74]

184. Sellest kohtupraktikast lähtuvalt on minu arvates lubatav piiritleda vea mõistet võltsingu mõistest sel moel, et esimene nõuab tolliasutuste tegutsemist oma pädevuse piires (isegi kui see on objektiivselt ebaõige)[75], samas kui võltsing viitab pädevust mitteomava kolmanda isiku tahtlikule teole[76]. Sellest nähtub, et nende mõistetega on seotud põhimõtteliselt erinevad asjaolud.

185. Järelikult ei tagata selle sätte alusel mingit õiguspärase ootuse kaitset tollimaksukohustuslastele, kes heauskselt tuginevad võltsitud soodustõenditele, mida ei ole väljastanud kolmanda riigi pädevad ametiasutused.[77] See seisukoht kattub Euroopa Kohtu praktikaga nimetatud sätte kohaldamisala kohta. Kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga imporditollimaksude vähendamise või tagasimaksmise alal ühenduse tolliseadustiku artikli 239 alusel tunnustatakse ka ühenduse tolliseadustiku artikli 220 kohase järelarvestuskande tegemise puhul, et võltsitud soodustõendid kuuluvad ettevõtlusriskide hulka, mille ärahoidmiseks peab importija ise võtma tarvitusele vajalikud meetmed.[78] Asjaolu, et tegemist on heauskse importijaga, ei vabasta teda isiklikust vastutusest tollivõla tasumisel, sest ta on imporditud kauba deklareerija. Importija peab ise vastutama tollimaksude tasumise ja tema poolt tolliasutusele esitatud dokumentide nõuetele vastavuse eest, isegi kui ta ei saa oma kahjusid enam ära hoida.[79] Tollimaksudest vabastamatajätmisest tuleneva võimaliku maksejõuetuse korral on seega põhimõtteliselt vastutav ainult importija ise. Tollivõla suurus, mille vähendamist taotletakse, ei ole sellisena samuti mingi kriteerium, mis võiks mõjutada vähenda-

74 – Vt eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Mecanarte, punkt 23, ja eespool 70. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Ilumitrónica, punkt 42; Euroopa Kohtu 9. detsembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-299/98: CPL Imperial 2 ja Unifrigo *vs.* komisjon (EKL 1999, lk I-8683, punkt 32).

75 – Euroopa Kohtu arvates ei saa vea mõistet piiritleda lihtsalt arvutus- või trükiveaga, vaid see hõlmab mis tahes liiki viga, mis otsust mõjutab, eriti kohaldatava õiguse ebaõige tõlgendamine või kohaldamine (eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Mecanarte, punkt 20).

76 – Seejuures peab eksisteerima pädevust mitteomava kolmanda isiku poolne ettekavatsetud tegutsemine ebaõige dokumendi valmistamiseks või olemasoleva tõese dokumendi muutmiseks eesmärgiga panna toime dokumendi päritoluga seotud pettus.

77 – Eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Pascoal & Filhos, punkt 59 jj. Sack, J., viidatud eespool 7. joonealuses märkuses, kd 1, C. II, punkt 79, lk 26, viitab sellele, et tollimaksu tollivormistusjärgse sissenõudmise korral ei saa tugineda valedele või võltsitud dokumentidele, sest vastasel juhul ei saaks selliste juhtumite puhul praktiliselt mitte kunagi tollimaksu tollivormistusjärgselt sisse nõuda ning tõuge selliste dokumentide kasutamiseks suureneks tohutult. Ta viitab ka ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 904 punkti c regulatsioonile.

78 – Eespool 74. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus CPL Imperial 2 ja Unifrigo *vs.* komisjon, punkt 37 jj; Esimese Astme Kohtu 9. juuni 1998. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-10/97 ja T-11/97: CPL Imperial 2 ja Unifrigo *vs.* komisjon (EKL 1998, lk II-2231, punkt 62 jj).

79 – Eespool 11. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Van Gend en Loos, punktid 16 ja 17. Dolfen, M., „Nacherhebung, Erstattung und Erlass von Abgaben nach dem neuen Zollkodex", *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, vihik 24/1993, lk 759, on seisukohal, et üksnes maksukohustuslane kannab riski, et kaubadokument (näiteks kauba päritolu kohta) võib osutuda hilisemal kontrollimisel võltsituks.

mise tingimuste hindamist.[80] Seevastu ei saa ühenduselt nõuda, et ta võtaks kolmandate isikute õigusvastasest käitumisest tulenevad kahjulikud tagajärjed enda kanda.

186. Seda kohtupraktikat saab käesolevale kohtuasjale üle kanda. Selles kontekstis tuleb viidata Esimese Astme Kohtu poolt õiguspäraselt asjaoludele antud hinnangutele, mille kohaselt on kõnealuse 32 sertifikaadi A.TR.1 näol tegemist võltsingutega, mis valmistati Türgi ametiasutuste kaasabita. Kuna apellatsioonkaebuse esitaja esitas ebapiisavaid tõendeid, ei olnud Esimese Astme Kohtul mingit põhjust eeldada pädevate ametiasutuste aktiivset tegevust võltsingute valmistamisel. Seega võis Esimese Astme Kohus kolmanda väite õigustatult põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

80 – Apellatsioonkaebuse esitajale määratud tollivõla suurus sõltub kaupade majanduslikust olulisusest, eriti tollimaksust, millega neid kaupu maksustatakse. Asjaolu, et nõutav maksusumma võib olla suur, kuulub ettevõtlusriskide alla, millega ettevõtja peab arvestama (vt selle kohta eespool 13. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Faroe Seafood jt, punkt 115). Võla suurus, mille vähendamist taotletakse, ei ole seega iseenesest mingi kriteerium, mis võiks mõjutada vähendamise tingimuste hindamist (Esimese Astme Kohtu 13. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-53/02: Ricosmos BV *vs.* komisjon, EKL 2005, lk II-3171, punkt 161).

187. Kuna vaidlustatud kohtuotsus ei rikkunud ühenduse tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b, tuleb ka üheksas õigusväide tagasi lükata kui ilmselgelt põhjendamatu.

V. Kontrollimise tulemus

188. Eespool esitatu põhjal on apellatsioonkaebus põhjendamatu. Seega tuleb apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata jätta.

VI. Kohtukulud

189. Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel, mida kohaldatakse kodukorra artikli 118 alusel ka menetluses olevate apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna apellatsioonkaebuse esitaja on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud vastavalt komisjoni nõudele mõista välja apellatsioonkaebuse esitajalt.

VII. Ettepanek

190. Tuginedes eelnevale, teen Euroopa Kohtule ettepaneku

– jätta apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata ja

– mõista kohtukulud, sealhulgas esimese astme kohtukulud välja apellatsioonkaebuse esitajalt.